

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Напрями підвищення ефективності фінансової установи

Студентки 2 курсу 4м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Фінансове посередництво»

Лозовської Поліни
Олександрівни

Науковий керівник
канд. екон. наук,

Гербич Людмила
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,

Жураховська
Людмила
Валентинівна

Київ – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	6
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....	16
2.1. Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України.....	16
2.2. Дослідження ефективності діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» та шляхів її підвищення.....	25
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ.....	35
3.1. Удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності фінансової установи.....	35
3.2. Шляхи підвищення ефективності діяльності фінансової установи.....	42
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Підвищення ефективності фінансових посередників України набуває особливої актуальності в умовах макроекономічної та фінансової нестабільності, посилення процесів глобалізації, що вимагає від них підтримання на високому рівні фінансової стійкості та конкурентоспроможності не лише на внутрішньому ринку, а й на міжнародних фінансових ринках. Від того, наскільки ефективно здійснює свою діяльність установа, залежать результати роботи фінансового ринку в цілому. В свою чергу важливість фінансового ринку для економіки країни дуже велика. Невисока ефективність фінансових установ, зазвичай, супроводжується низькими темпами економічного зростання. На мікроекономічному рівні неефективність фінансових установ призводить до завищеної вартості фінансових операцій для клієнтів. З урахуванням зростаючої ролі фінансових посередників, перш за все банків, у відтворювальних процесах аналіз стабільності ефективності фінансових посередників є необхідним елементом для оцінки перспектив їх розвитку, а також адекватності процедур регулювання та нагляду за їх діяльністю. Тобто, дослідження питань ефективності фінансових установ, зокрема банків, на нашу думку, є важливим елементом загальноекономічного аналізу, що й зумовлює актуальність дослідження даної теми.

Питанню оцінки ефективності фінансових установ присвячено багато робіт вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі економічної теорії, банківської справи, аналізу банківської діяльності. Авторами цих досліджень є такі вчені: Хайлук С.О. [51, 53], Коваленко В.В. [21, 22], Чаплига В.В. [54, 55], Волкова Н.І. [8] та багато інших. Також варто відмітити дослідження таких зарубіжних учених: Д. Ліндсей [10], К. Макконелл [32], Р. Макміллан [49], Дж. Сінкі [47] та інші. Ці науковці розглядають різні підходи до визначення поняття ефективності, а також окреслюють власні погляди щодо методів її оцінки. Однак, незважаючи на численні публікації, залишаються невирішеними підходи до поняття ефективності діяльності банку в сучасних умовах і вибору інструментів оцінки. Проблема оцінки потребує вирішення низки принципових

завдань методологічного характеру. Зокрема, відсутні загальноприйняті поняття ефективності, банківського економічного ефекту та уніфіковані розробки щодо показників оцінки ефективності. Тому проблеми визначення ефективності та її оцінки потребують подальших досліджень та узагальнень.

Метою дослідження є розкриття теоретичних основ і практичних аспектів ефективності діяльності фінансових установ та розробка рекомендацій щодо її підвищення.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні **завдання**:

- розкрити теоретичні основи ефективності діяльності фінансової установи та інструментарій її оцінювання;
- провести аналіз ефективності діяльності фінансових установ України;
- дослідити ефективність діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк»;
- розробити рекомендації щодо удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності фінансової установи;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності фінансової установи.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання ефективності діяльності фінансової установи, а **предметом дослідження** – теоретико-методичні засади забезпечення ефективності діяльності фінансових установ.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності ефективності фінансових установ та напрямів її підвищення; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження ефективності діяльності фінансових посередників загалом та конкретної установи; методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу (модель Дюпона) – для аналізу ефективності діяльності банку.

Інформаційною базою дослідження є офіційні дані Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання

у сфері ринків фінансових послуг; Звіти НБУ про фінансову стабільність, аналітичні огляди рейтингового агентства IBI-Rating та національного рейтингового агентства Рюрік, фінансова та річна звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному: запропоновано шляхи удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності фінансової установи.

Практичне значення одержаних результатів. Практичні рекомендації стосовно розрахунку ефективності, можуть бути корисними для банків при оцінці ефективності своєї діяльності, а запропоновані напрями її підвищення, банки можуть бути використані для покращення показників ефективності.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Лозовська П.О. Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України. *Управління діяльністю фінансових установ: зміни стереотипів: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання* / відп. ред. Н.П. Шульга. Київ: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2019. Ч. 2. 296 с. (С.152-156); та тезах доповіді Лозовська П.О. Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України. *Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практик: Всеукр. студ. наук. конф. (Київ, 20 березня 2019 р.): тези доп. / відп. ред. Н.П. Шульга. К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т. 512 с. (С.222-225).*

Оприлюднення результатів дослідження. Результати дослідження були представлені в доповіді на Всеукраїнській студентській науковій конференції «Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практик» на тему «Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України».

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 50 сторінок. В роботі представлено 10 таблиць, 10 рисунків, 15 додатків та використано 62 наукових джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

В умовах турбулентності та загрози фінансовій стабільності, загострення потреби фінансових ресурсів виникає необхідність удосконалення підходів до розкриття сутності ефективності фінансових посередників та її оцінки з урахуванням впливу таких посередників на розвиток і конкурентоспроможність економіки. Оцінка ефективності будь-якої фінансової установи є комплексним завданням, і особливості проведення такої оцінки багато в чому визначаються змістом, що вкладається в поняття ефективності.

Термін «ефективність» є багатозначним поняттям і відображає відношення різних аспектів діяльності, а саме:

- аналіз рівня активів, капіталу і пасивів (зіставлення результатів фінансово-кредитної діяльності фінансових посередників);
- отримання оптимального прибутку в умовах підтримки достатнього рівня ліквідності, мінімізації ризиків і забезпечення належного виконання своїх функцій;
- спроможність фінансових посередників досягати поставлених цілей діяльності, оптимізуючи власні витрати на ресурси, за умови відповідного рівня прийнятого на себе ризику [1].

У сучасній економічній літературі існує безліч трактувань поняття «ефективність» (табл.1.1). Найпоширенішим є трактування ефективності як співвідношення результатів і витрат або інвестицій, так званий результативно-витратний підхід, суть якого полягає в оцінці результативності використання всіх ресурсів, включаючи інформаційні. Конкретизуючи результативно-витратний підхід, пропонується оцінювати ефективність діяльності фінансових установ за такими напрямками: як швидко система досягає поставленої цілі; ефективність, з якою система перетворює витрати на доходи [22].

Підходи до визначення поняття «ефективність»

Автор	Сутність поняття
Й. Шумпетер [56]	Під «ефективністю» розуміли відношення витрат і результатів.
К. Макконелл, С. Брю [31]	Відзначили, що ефективність характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, та отриманою в результаті кількістю певного потрібного продукту.
Р. Макміллан [48]	Ефективність - виробництво найкращої або оптимальної комбінації продукції на основі використання найбільш ефективної комбінації ресурсів.
Е. Дж. Долан, Д. Ліндсей [9]	Вважають економічну ефективність таким станом справ, за якого неможливо здійснити жодної зміни, яка більш повно задовольняла б бажання однієї людини, не перешкоджаючи задоволенню бажань іншої людини.
І. Павленко [56]	Ефективність - комплексна оцінка кінцевих результатів використання трудових, матеріальних, інформаційних та фінансових ресурсів підприємства у виробництві товарів та наданні послуг за певний термін.
О.О. Слюсаренко [35]	Ефективність - найважливіший показник результативності діяльності підприємства, який є зіставленням результатів цієї діяльності з витратами на її здійснення, а також визначається відношенням результатів до витрат.
В.Г. Андрійчук [18]	Результативність певного процесу, дії, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили.
С.В. Мочерний, С.А. Єрохін [30]	Досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці.

*Примітка: складено автором на основі джерел [9, 18, 30, 31, 35, 48, 56]

Найпоширенішим є трактування ефективності як співвідношення результатів і витрат або інвестицій, так званий результативно-витратний підхід, суть якого полягає в оцінці результативності використання всіх ресурсів, включаючи інформаційні. Конкретизуючи результативно-витратний підхід, пропонується оцінювати ефективність діяльності фінансових установ за такими напрямками: як швидко система досягає поставленої цілі; ефективність, з якою система перетворює витрати на доходи [23].

Водночас слід зауважити, що в законодавстві та нормативно-правових актах недостатньо уваги приділяється питанням ефективності фінансових посередників та їхнього впливу на розвиток економіки. Поняття «ефективність» розглядається в контексті «стійкість» або «надійність» банку, тоді як

ефективність – це ширша категорія. Стійкість і надійність установи, достатній рівень капіталізації, ліквідності, прибутковості та мінімальні ризики виступають необхідною умовою ефективності фінансових установ [18].

Проведений аналіз наукової літератури та наведеної в табл. 1.1 інформації дає можливість сформулювати власне визначення ефективності, яке відображає суть цього поняття з точки зору результатів діяльності фінансових установ: ефективність – це додатне співвідношення між прибутком та понесеними витратами на його отримання, в результаті використання ресурсів, що забезпечує діяльність та виконання установою своїх функцій.

Поняття економічної ефективності тісно взаємозв'язане з поняттям ефективності діяльності (виробництва). Різні підходи до тлумачення цього поняття, наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Підходи до визначення поняття «ефективність діяльності»

Автор	Сутність поняття
Е.Дж. Долан, Д. Ліндсей [56]	Під ефективністю в виробництві розуміють ситуацію, за якої при наявному рівні знань і даній кількості виробничих ресурсів, неможливо виробити більшу кількість одного товару, не жертвуючи при цьому можливістю виготовити деяку кількість іншого товару.
Т.П.Макаровська, Н.М. Бондар [28]	Ефективність роботи є відсутністю втрат, або таким використанням ресурсів, яке забезпечує максимально можливий рівень задоволення за даних факторів виробництва та технології.
М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров [56]	Під ефективністю виробництва розуміють комплексне відображення кінцевих результатів використання робочої сили (працівників) і засобів виробництва за певний проміжок часу.
І.М. Бойчик [37]	Ефективність діяльності - це узагальнене і повне відображення кінцевих результатів використання засобів, предметів праці і робочої сили на підприємстві за певний проміжок часу.
П.П. Руснак [34]	Ефективність виробництва є складною узагальнюючою економічною категорією, в якій відображається дія об'єктивних економічних законів і висвітлюється одна з найважливіших сторін суспільного виробництва – результативність.
В.М. Нелепа [56]	Ефективність виробництва відображається у всебічному використанні всіх факторів виробництва: земельних і трудових ресурсів, матеріально-технічних засобів.

*Примітка: складено автором на основі джерел [28, 34, 37, 56]

На нашу думку, ефективність діяльності фінансових посередників слід розглядати через сукупність цілей та дій, які спрямовані на ефективну роботу

фінансової установи через ефективне використання ресурсів , а також вибір максимально дієвих методів та способів для забезпечення оптимального співвідношення витрат та результатів діяльності такої установи. Це комплексне відображення кінцевих результатів використання ресурсів.

Для більш точного аналізу та оцінки ефективності діяльності фінансових посередників виділяють такі види ефективності:

- ефективність розміщення ресурсів, ефективність витрат (операційна ефективність), цінова ефективність (інформаційна);
- поточна (комерційна) ефективності функціонування, що ґрунтується на ефективності розміщення ресурсів і ефективності витрат
- стратегічна ефективність (розвитку), що ґрунтується на стратегічній стійкості і визначається досягненням поставлених стратегічних цілей та успішністю виконання завдань, визначених у стратегії розвитку фінансової установи, зокрема підвищення своєї вартості;
- екзогенна та ендогенна ефективності.
- соціальна ефективність, яка тісно пов'язана з підтримкою фінансовими посередниками соціальних цілей розвитку національної економіки [13].

Американський вчений Дж. Сінкі, підходячи комплексно до поняття ефективності, пропонує оцінювати ефективність фінансових посередників за трьома напрямками. Поряд з оцінкою ефективності витрат, що ґрунтується на теорії трансакційних витрат, згідно з якою діяльність посередника є ефективною з погляду витрат, якщо дозволяє мінімізувати вартість трансакцій або вартість проведення фінансових операцій, пропонує оцінювати ефективність розміщення ресурсів та цінову ефективність. Ефективність розміщення ресурсів пов'язана з вкладенням залучених та запозичених коштів задля отримання прибутку, тобто характеризує результативність виконання посередницької функції [47].

Цінова ефективність (інформаційна) означає спроможність котировок відображати реальну ринкову ціну, зокрема об'єктивно висвітлювати ринкову капіталізацію банків, їхні вкладення в цінні папери, що дозволяє інвесторам

приймати обґрунтовані рішення, оскільки ринкові ціни служать індикаторами привабливості фінансових інструментів [13]. Цінова ефективність і ефективність витрат виступають необхідною умовою ефективності розміщення.

Екзогенна ефективність залежить від результативності взаємодії з зовнішніми системами, перш за все з макроекономічною системою. Така ефективність може бути оцінена за допомогою показників регулювання обігу готівкових і безготівкових коштів, впливу фінансової установи на розвиток економіки та її конкурентоспроможність, участі установи у реалізації національних проєктів, вирішенні важливих державних завдань. Досягти екзогенної ефективності можливо за наявності ендогенної ефективності, що визначається успішністю досягнення цілей «прибутковість – ліквідність – надійність» та стабільним розвитком фінансових посередників на інноваційних засадах [17].

Виділення окремо соціальної ефективності зумовлено тим, що функціонування та розвиток діяльності фінансових посередників стає все більш соціально орієнтованим. Показниками соціальної ефективності можуть бути такі: ступінь впливу фінансових посередників на розвиток малого та середнього бізнесу, окремих регіонів, забезпеченість населення фінансовими та кредитними послугами, соціально орієнтованими продуктами тощо [56].

Така різноманітність визначень та видів даного поняття пов'язана з широким колом споживачів інформації про рівень ефективності діяльності фінансових посередників та великою кількістю шляхів її використання. В той же час, це передбачає множинність підходів та методів, що використовуються для оцінки ефективності діяльності фінансових посередників [20]. Під оцінкою ефективності діяльності пропонуємо розуміти управлінський метод визначення результативності роботи установи або окремих її підрозділів на основі низки економічних показників, аналіз яких дозволить зробити висновок про ступінь досягнення цілей та виконання поставлених завдань. Узагальнення науково-методичних засад визначення ефективності діяльності фінансових установ у цілому дає можливість виокремити п'ять основних підходів до її оцінювання (табл. 1.3).

Науково-методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності фінансових установ

Підхід	Сутність	Переваги	Недоліки
Коефіцієнтний	Розрахунок сукупності відносних показників– фінансових коефіцієнтів, які відображають різні аспекти діяльності установи	Оперативність; простота розрахунків; інформаційна місткість	Відсутність обґрунтованої бази порівняння для отриманих значень; складність отримання інтегральної оцінки щодо рівня ефективності та визначення тенденцій її зміни
Аналітичний	Дослідження залежностей та взаємозв'язків між різними сторонами діяльності установи	Можливість виявлення релевантних факторів впливу на ефективність	Обмежена кількість факторів впливу; складність отримання комплексної оцінки рівня ефективності
Вартісний	Аналіз та прогноз грошових потоків від здійснення фінансової діяльності	Широкі можливості використання результатів оцінки	Трудомісткість розрахунку; складність використання при відсутності необхідної ринкової інформації
Рейтинговий	Узагальнення та зведення сукупності показників діяльності установи до єдиної інтегральної характеристики	Комплексність за рахунок врахування основних сторін діяльності установи	Складність обґрунтування шкали оцінювання; наявність кореляції між показниками основних сторін діяльності
Граничний (фронтірний)	Визначення відхилення фактичного рівня ефективності від потенційного	Визначення потенційних можливостей підвищення ефективності	Трудомісткість розрахунку; присутність статистичних помилок та викривлення даних

*Примітка: складено автором на основі джерел [4, 26]

В Україні найпоширенішим підходом, зважаючи на його простоту і доступність даних, є коефіцієнтний [51]. При його використанні ефективність діяльності банку являє собою відносну чисельно-розрахункову величину. До коефіцієнтного підходу можна віднести такі методи: розрахунок часткових та загальних показників ефективності фінансових посередників; аналіз структури банківських ресурсів та фінансових результатів, аналіз інтенсивності динаміки ресурсів та фінансових результатів; модель Дюпона [39].

В практиці англомовних досліджень економічна ефективність вимірюється не просто як відношення досягнутого результату до затрачених для цього ресурсів, а як відношення оцінюваної ефективності однієї установи, до такого ж відношення так званої ідеально функціонуючої установи. Під такою установою зазвичай розуміють одну або декілька установ з однієї галузі, які функціонують в однакових зовнішніх умовах та мають найбільше значення такого співвідношення, тобто ефективності. Це дозволяє легко порівнювати ефективності різних установ між собою [58]. Таким чином, показник економічної ефективності може набувати значень від 0 до 1. При цьому ефективність установи з найкращим показником буде прийнята за одиницю. Також вводиться поняття неефективності, яке показує відсоток потенціалу установи, що не використовується. Для розрахунку неефективності від 1 віднімають оцінену ефективність [48].

Для вітчизняної практики характерним є ототожнення оцінки ефективності діяльності фінансових посередників з визначенням показників рентабельності, а також застосування інших фінансових показників, які є важливим аналітичним інструментом. Традиційно основними показниками економічної ефективності діяльності виступають показники рентабельності активів та капіталу [8]. Показник ROE характеризує ефективність використання фінансовою установою власного капіталу та показує рівень дохідності вкладених акціонерами коштів і служить орієнтиром для вибору найпривабливішого напряму інвестування, а показник ROA характеризує здатність менеджменту ефективно управляти активами установи [21].

Дж. Сінкі вважає, що прибуток на активи є вичерпним показником ефективності роботи банку з погляду бухгалтерського обліку. Варто зазначити, що ці показники істотно впливають на ринкову ціну акцій фінансової установи, і тому в процесі аналітичних досліджень їм приділяють особливу увагу [25].

У цілому показники, що характеризують ефективність діяльності банків України, можна класифікувати за двома рівнями, а саме:

- 1) показники операційної ефективності: відношення величини витрат до величини доходів за відповідний період; відношення величини витрат до

середньорічної величини активів; щорічна динаміка величини витрат; відношення комісійного доходу до середньорічної величини активів; відношення процентного доходу до середньорічної величини активів [22];

- 2) показники рентабельності: рентабельність чистого прибутку; рентабельність власного капіталу; рентабельність активів; загальна рентабельність [33].

Найбільш поширеними установами на фінансовому ринку є банки, частка активів яких постійно зростає і є найбільшою серед усіх фінансових посередників. Тому рейтингове агентство «ІВІ – Рейтинг» визначає 20 відносних показників, що характеризують ефективність діяльності банку. Ці показники поділяються на дві групи: показники загальної ефективності роботи банку та показники структури балансу банку (дод. А) [33]. Показники першої групи використовуються у методиці декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу (модель Дюпона), яка є найпоширенішою для аналізу ефективності діяльності банку. Модель Дюпона для оцінки ефективності діяльності банку передбачає аналіз показників: рентабельність власного капіталу; прибутковість активів; мультиплікатор капіталу; чиста маржа прибутку; доходність активів [41], що мають між собою тісний формалізований зв'язок (формули 1.1, 1.2, 1.3):

$$ROE = ROA \times MK \quad (1.1)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу,

ROA – рентабельність активів

MK – мультиплікатор капіталу,

$$ROA = NPM \times EA \quad (1.2)$$

де NPM- чиста маржа прибутку,

EA – доходність активів

$$ROE = NPM \times EA \times MK \quad (1.3)$$

З наведених вище формул видно, що результативним показником моделі виступає рентабельність власного капіталу. Таким чином, фінансова установа досліджується як суб'єкт господарювання, основною ціллю якої на ринку є

відповідність інтересам і цілям власників через орієнтацію на максимізацію прибутку [8], а ефективність установи зростатиме при збільшенні рентабельності власного капіталу.

Поряд із цим, вчені та економісти-практики наголошують на тому, що використання традиційних методів оцінки і порівняння ефективності, заснованих, переважно, на отриманих фінансових результатах (ROA та ROE), не дає повної картини «якості» оцінюваної діяльності. Тому для урахування ризиків в оцінці результатів діяльності були розроблені зважені на ризик показники результативності RAPM: рентабельність скоригованих на ризик активів – RORAA; скоригована на ризик рентабельність активів – RAROA; рентабельність скоригованого на ризик капіталу – RORAC; скоригована на ризик рентабельність капіталу – RAROC [54]. Показники RAROC і RORAC дають повне уявлення про реальну ефективність банку. В їх використанні зацікавлені не тільки внутрішні, а й зовнішні щодо банку особи, які хотіли б оцінити ситуацію в банках. Основною проблемою, яка з'являється для зовнішніх осіб при спробах розрахунку цих показників, є труднощі з доступом до даних, які не дозволяють визначити для різних видів діяльності банку частку економічного капіталу та розрахувати очікуваний рівень втрат. Ці труднощі призводять до того, що такі показники зазвичай використовуються для внутрішнього аналізу банку [55].

Для здійснення більш повної оцінки ефективності банку проводять аналіз ефективності різних видів діяльності банку. Найчастіше виділяють ефективність депозитної, та кредитної діяльності фінансової установи, показники оцінювання яких наведено в дод. Б, В.

На основі показників ефективності діяльності власники та керівники установ мають змогу визначити як успішно та результативно працює фінансова установа у відповідності до прийнятої стратегії та виявити резерви підвищення ефективності її діяльності. Показники ефективності використовуються також для визначення рейтингової оцінки фінансових установ, дивлячись на яку потенційні клієнти вирішують довіряти такій установі чи ні [60].

Отже, ефективність є багатоаспектним і складним економічним поняттям. Результати проведеного огляду підходів щодо визначення сутності ефективності та методів її оцінки є необхідним підґрунтям для подальшого дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів формування механізму управління ефективністю діяльності фінансових посередників в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України

Розвиток економіки є неможливим без стабільності, надійності та ефективності фінансових установ. Наявність ефективних фінансових посередників – банків, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок та інших фінансових установ сприяє стабільному та прогнозованому розвитку всіх економічних процесів у суспільстві. Акумуляуючи значні обсяги коштів, фінансові посередники є потужним джерелом інвестицій в економіку України. Динаміка загального обсягу їх основних показників наведена на рис. 2.1.

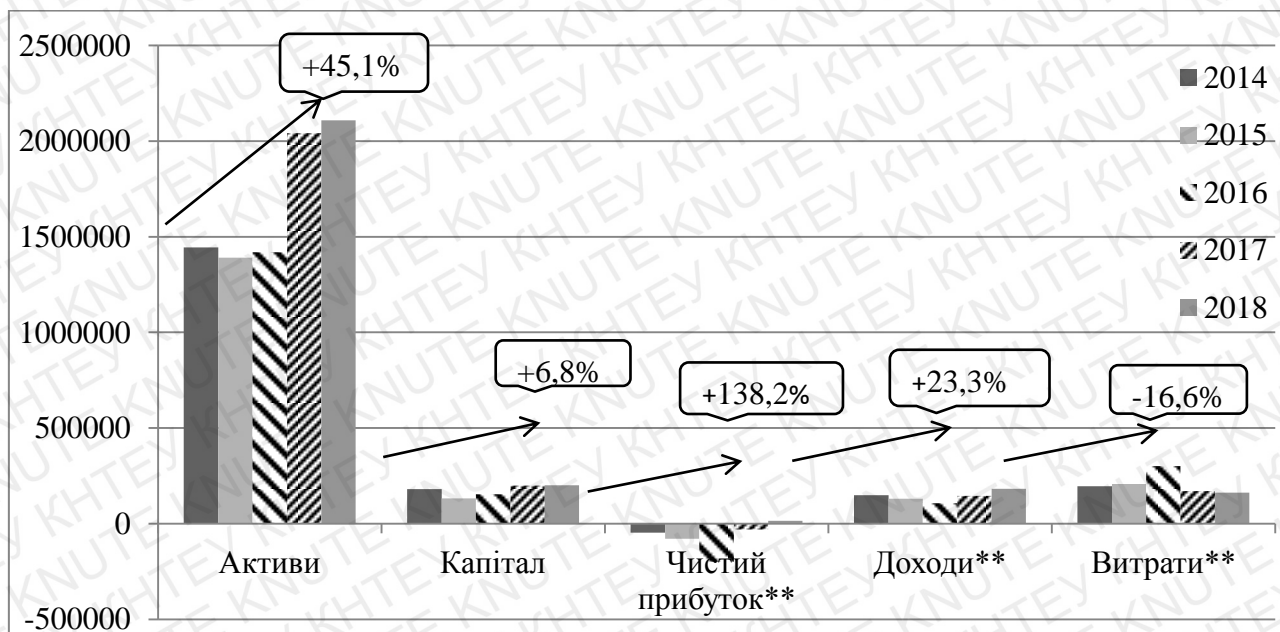

Рис. 2.1 Динаміка загального обсягу основних показників діяльності фінансових установ України за 2014 - 2018 рр., млн грн*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [16,34,40]

У 2015 році відбулось зменшення загальних активів фінансових посередників через нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні. З початку 2016 року обсяг активів установ має тенденцію до зростання. Загалом

за весь період темп приросту активів фінансових установ становив 45,9% та у 2018 році вони займали 59,25% ВВП України. До 2018 року позитивні темпи приросту активів спостерігалися у всіх посередників. Динаміка основних фінансових показників діяльності у розрізі фінансових установ наведена у дод. Г. Найбільший відносний приріст активів за весь період спостерігався у фінансових компаній (+144,5%) та у ломбардів (+117,6%).

Капіталізація фінансових установ з 2015 року поступово зростає. Суттєве збільшення відбулось у 2017 році на 29%, а за весь період темп приросту - 6,8%. На це вплинуло збільшення НБУ мінімального розміру регулятивного капіталу банків. Частка капіталу банків у загальному обсязі капіталу фінансових установ у 2018 році становила 73,1%. У цьому ж році вперше за аналізований період фінансові посередники отримали прибуток у розмірі 14680,6 млн грн. Це сталось в основному за рахунок прибутковості банківського сектору, який після чотирьох років збиткової діяльності отримав прибуток у розмірі 1911092,8 млн грн. Найменш прибутковими фінансовими установами є ломбарди.

При оцінці ефективності діяльності фінансових установ одним із основних завдань є аналіз доходів та витрат, оскільки для розрахунку більшості показників ефективності використовують саме обсяг доходів та витрат. З 2014 до 2016 року доходи фінансових установ мали негативну тенденцію, а з початку 2017 року їх обсяг почав поступово зростати. У 2018 році обсяг доходів збільшився на 76728,2 млн грн. порівняно з 2016 роком. Витрати фінансових установ у зв'язку із погіршенням політично - економічної ситуації в країні збільшилися у 2016 р. майже на 55% порівняно із 2015 р., проте у 2018 р. вони зменшилися у 1,8 раз.

Для визначення ефективності діяльності фінансових установ важливим є аналіз їх рентабельності, яка відображає рівень ефективності використання ресурсів і капіталу банку. А зважаючи на те, що поняття «ефективність» найчастіше трактують як співвідношення результатів і витрат, то було досліджено загальний коефіцієнт ефективності діяльності (КЕД) (рис. 2.2).

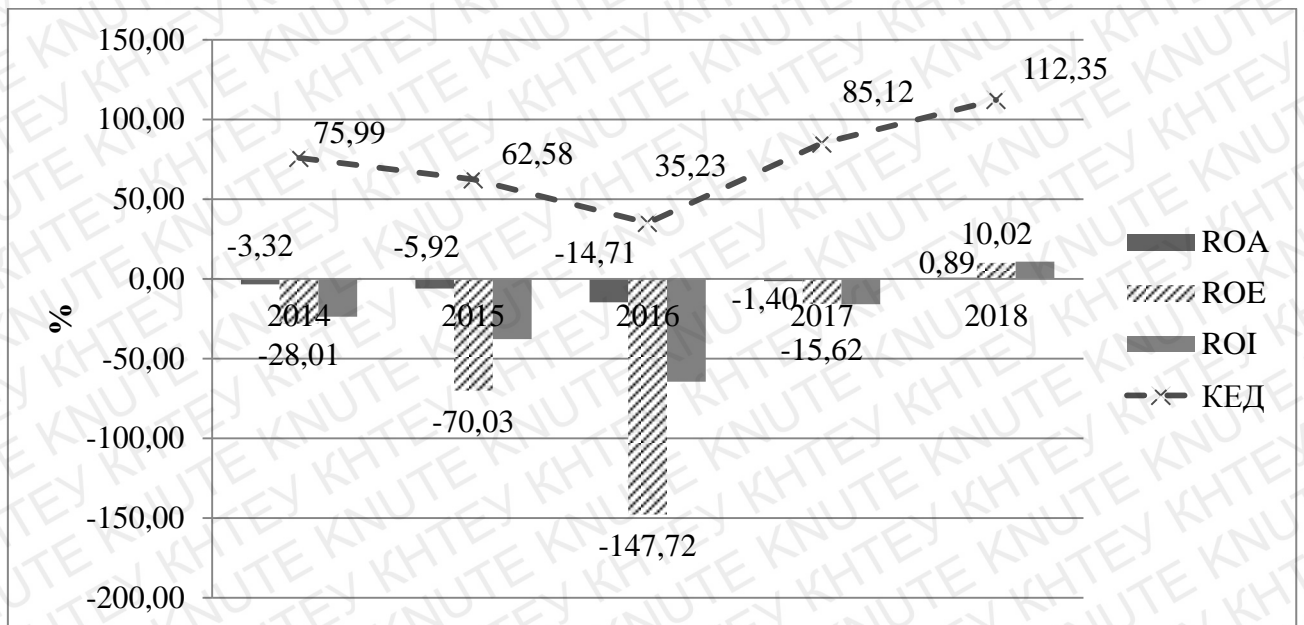

Рис. 2.2 Динаміка середніх показників ефективності діяльності фінансових установ України за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [16,34,40]

З 2014 по 2017 рік показники рентабельності мали негативне значення, що взагалі не відповідає оптимальним. Найбільш кризовим був 2016 рік, коли значення всіх показників були найнижчими. Динаміка основних показників ефективності діяльності окремих видів фінансових установ наведена в дод. Д. Найгіршою була ситуація у банків, які в цей період мали значні збитки. У 2018 році всі групи фінансових установ були прибуткові, тому показники рентабельності як по групах, так і загалом мали позитивне значення. Найвищі значення аналізованих показників мають недержавні пенсійні фонди, найнижчі показники у страхованих компаній. Загальний коефіцієнт ефективності також мав позитивну тенденцію з початку 2017 року, а за весь період збільшився на 36,36%. Однак не дивлячись на покращення та розширення діяльності посередників, показники рентабельності та КЕД досі не відповідають оптимальним значенням.

Слід враховувати, що дослідження ефективності діяльності фінансових посередників передбачає визначення впливу макроекономічних показників на показники ефективності їх діяльності. З використанням табличного редактора MS Excel було проведено аналіз зв'язку між показниками. Були розглянуті такі

макроекономічні показники: ВВП, облікова ставка НБУ, індекс споживчих цін та рівень безробіття населення (за методологією МОП), у % до економічно активного населення у віці 15-70 років. Динаміка цих показників та темп їх приросту наведені у дод. Е. Для встановлення наявного кореляційного зв'язку, розраховували коефіцієнт множинної кореляції (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Взаємозв'язок між показниками ефективності діяльності фінансових установ та макроекономічними показниками України за період з 2014 р. до 2018 р.*

Залежність показників	Коефіцієнт кореляції	Сила зв'язку
ROA/ВВП	0,417	помірна
ROA/Облікова ставка	0,202	слабка
ROA/Інфляція	-0,058	слабка зворотня
ROA/Рівень безробіття	-0,309	помірна зворотня
ROE/ВВП	0,414	помірна
ROE/Облікова ставка	0,123	слабка
ROE/Інфляція	-0,119	слабка зворотня
ROE/Рівень безробіття	-0,294	слабка зворотня
КЕД/ВВП	0,610	середня
КЕД/Облікова ставка	0,162	слабка
КЕД/Інфляція	-0,270	слабка зворотня
КЕД/Рівень безробіття	-0,48341	помірна зворотня

*Примітки: складено автором за джерелом [16, 27, 34, 40]

За допомогою стандартних вбудованих функцій MS Excel було визначено, що найбільший вплив на показники ефективності має ВВП. Сила зв'язку між коефіцієнтом ефективності діяльності та ВВП становить 0,610, рентабельністю активів та ВВП - 0,409, рентабельністю капіталу та ВВП – 0,406. Приріст ВВП на 19,3% у 2018 році порівняно з 2017 роком супроводжувався приростом КЕД на 32% та приростом показників рентабельності активів та капіталу аж на 163,8% та 164,1% відповідно. Крім того, встановлено, що показники ефективності мають обернений зв'язок з індексом споживчих цін та з рівнем безробіття – тобто деяке збільшення інфляції або рівня безробіття супроводжується зменшенням ROA, ROE та КЕД.

Після значного зростання у 2015 році темп приросту індекса споживчих цін покращився своє значення на 71,4%, а показники ефективності діяльності катастрофічно знизились, зокрема показник ROA зменшився на 154%, а ROE на 115,6%. Між обліковою ставкою та показниками ефективності є незначний.

Найбільш поширеними установами на фінансовому ринку є банки, частка активів яких постійно зростає і є найбільшою серед усіх фінансових посередників (дод. Ж). Станом на 1 липня 2019 року вона становила 89,78% . Серед банків найбільшу частку займають державні банки, питома вага активів яких у липні 2019 року становила 53,46% усіх фінансових установ. Другими за розміром активів є фінансові компанії. Їх частка в загальних активах становить 6,69% (рис. 2.3).

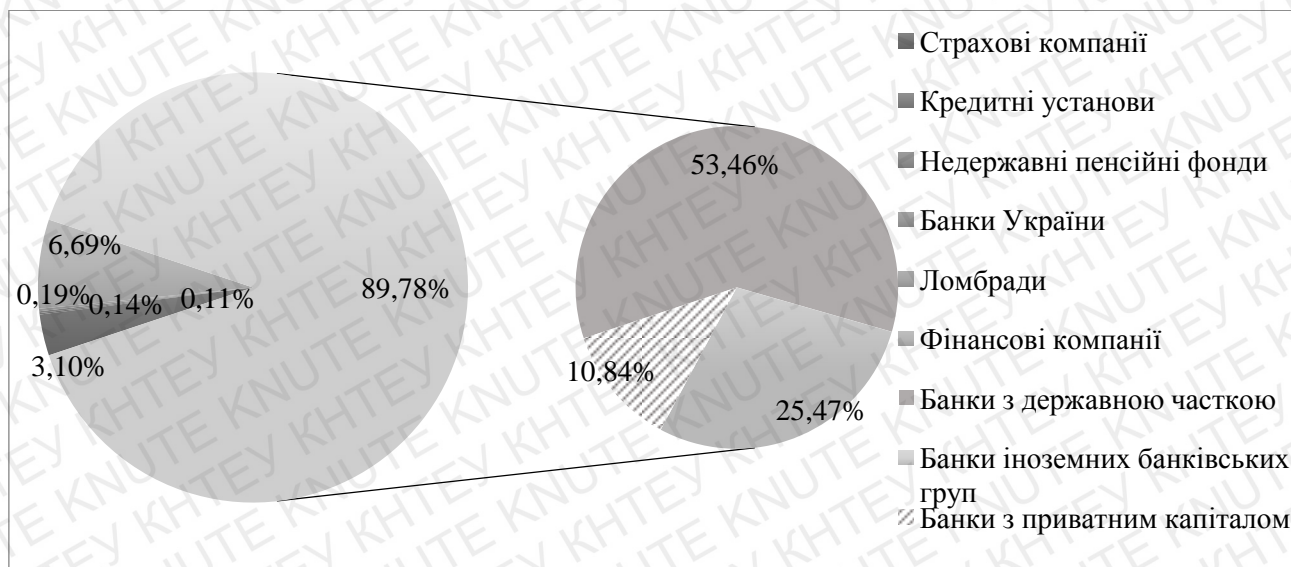

Рис. 2.3 Структура активів фінансових установ України станом на 01.07.2019 р.

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [34, 40]

Частка активів страхових компаній станом на 01.07.2019 року була 3,1%, а частка інших фінансових посередників не перевищує 0,5%.

Оскільки банки становлять найбільшу частку фінансових установ, то їх стабільний фінансових стан та ефективність мають значний вплив на ефективність діяльності всіх фінансових посередників, а будь - які нестабільні явища в економіці, в першу чергу, відображаються на банківській системі. Через це вважаємо необхідним дослідити показники ефективності діяльності

банків, їх процентну ефективність, ефективність кредитної та депозитної діяльності.

У банківському секторі за останні п'ять років значення показників рентабельності зазнало суттєвих змін (рис. 2.4). З 2014 по 2017 рік показники ROA та ROE мали негативне значення, що взагалі не відповідало оптимальним. Найгіршою була ситуація по групі державних банків, які в цей період мали значні збитки, а саме Укрексімбанк та Ощадбанк. Націоналізація Приватбанку у 2016 році, який мав 165 млрд грн збитків, суттєво вплинула на зниження рентабельності не тільки по групі державних банків, а й по всій системі. У 2018 році уперше за останні п'ять років банківський сектор отримав прибуток, тому показники ROA та ROE як по групах банків, так і по всіх фінансових посередниках мали позитивне значення.

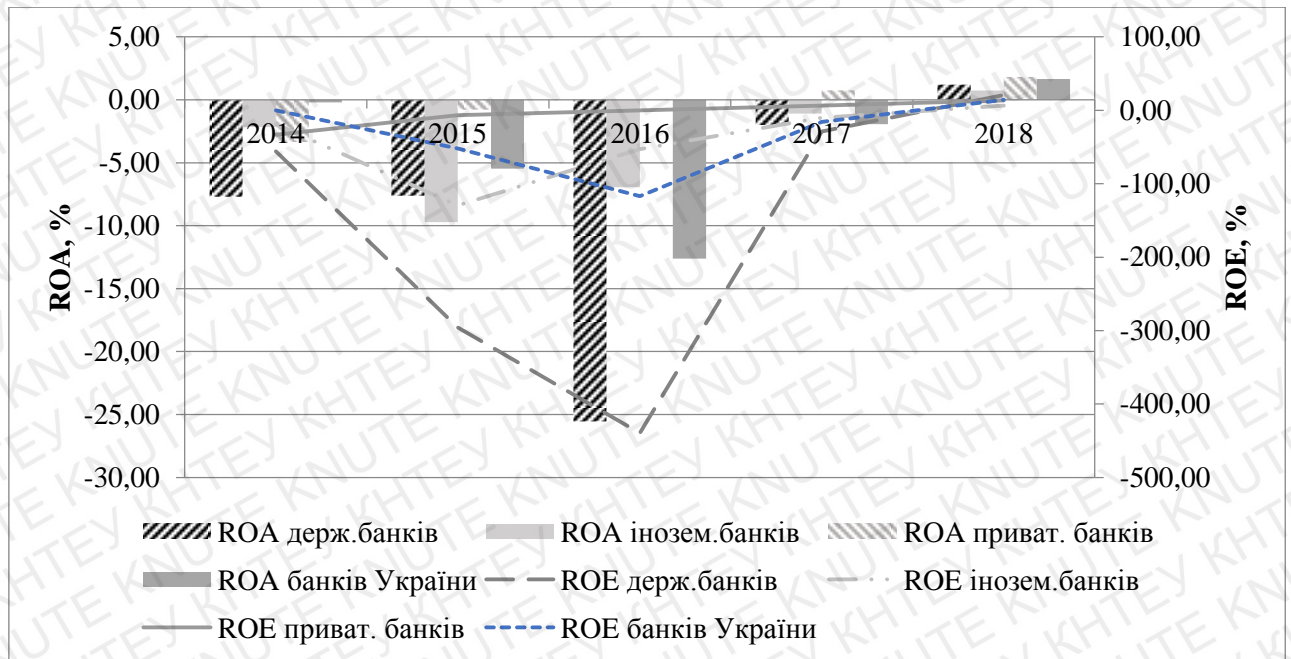

Рис. 2.4 Динаміка показників рентабельності активів та капіталу банків України за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

З січня по жовтень 2018 року 14 банків, на які припадає 43,7% активів всіх банківських установ, мали ROE понад 30%. Переважно це банки з іноземним капіталом. Серед державних банків лише Приватбанк мав високу рентабельність капіталу 31%, решти значення показника ROE було в діапазоні 0,5 – 12,5% [14]. Але загалом ROE групи державних банків є найвищою. Основні причини – висока чиста процентна маржа та зростання комісійних

доходів, зумовлене підвищенням попиту на банківські послуги та суттєве зниження відрахувань до резервів [12].

До основних показників ефективності діяльності також відносять чистий спред (ЧС) та чисту процентну маржу (ЧПМ) (рис.2.5). Вони є показниками процентної ефективності, яка за останні п'ять років у банків мала тенденцію до змін. У 2016 році фінансові труднощі позичальників та висока вартість депозитів значно вплинули на зменшення чистого процентного доходу. За три роки він скоротився на 16% у річному вимірі.

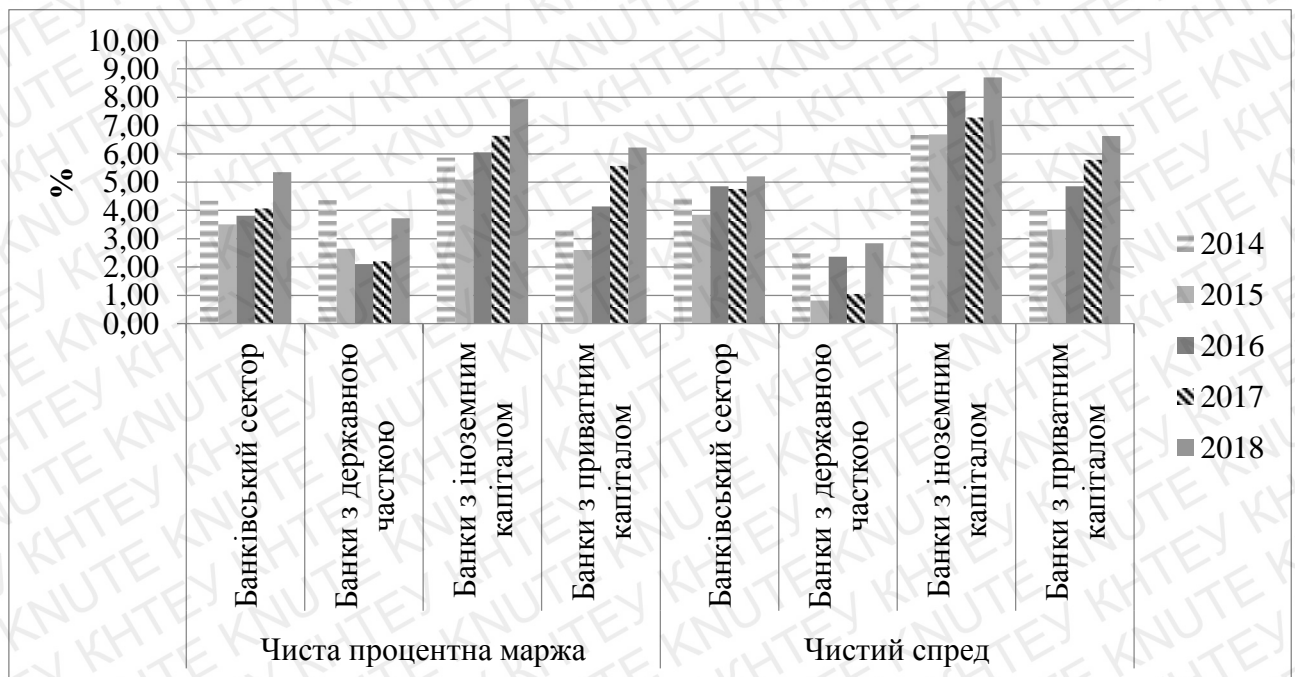

Рис. 2.5. Динаміка чистої процентної маржі та чистого спреду банків України за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

Процентна маржа та спред дещо знизилися з 2014 року, зокрема в результаті реструктуризації валютних кредитів у гривневі, яку проводили здебільшого без змін відсоткової ставки. Проте у 2018 році ЧПМ та ЧС зросли в усіх групах банків та по системі загалом. Найвищу процентну ефективність мали банки з іноземним капіталом. Чиста процентна маржа по цій групі у 2018 році становила 7,93%, а чистий спред – 8,7% [14]. Вони отримали значно вищі процентні доходи від кредитування, не збільшивши витрат на виплату відсотків за залученими коштами. Найменші значення аналізованих вище показників є у банків з державною часткою. Значення чистої процентної маржі по цій групі

лише у 2014 році відповідало оптимальному. Позитивну динаміку показників за останні роки також зумовили такі чинники: високий спред між відсотковими ставками за активами й пасивами в роздрібному сегменті, значний попит на роздрібні кредити, що сприяли значному збільшенню чистих процентних доходів та великі обсяги ОВДП в активах банків [15].

Кредитні операції банків є одним з основних джерел отримання їх прибутків. Ефективним можна вважати той кредитний портфель, який має високу дохідність за прийняттого рівня ризику. Тому для оцінки ефективності кредитної діяльності банків України досліджено взаємозв'язок між відсотковими доходами від кредитних операцій і потенційними втратами від них. Цей зв'язок обумовлюється тим, що показники напряду залежать від величини кредитного портфеля банку. Із цих позицій найбільш обґрунтовано оцінювати ефективність кредитних операцій банку за співвідношенням очікуваних доходів та кредитного ризику [7]. З 2014 і до 2017 року процентні доходи та кредитний портфель банків поступово зменшувались. Однак не зважаючи на таку тенденцію дохідність кредитного портфеля (ДКП) банківського сектору була найвищою у 2016 році (рис. 2.6). Вихідні дані для рисунків 2.3 - 2.5 наведені у дод. И (табл. И.1– И.3 відповідно).

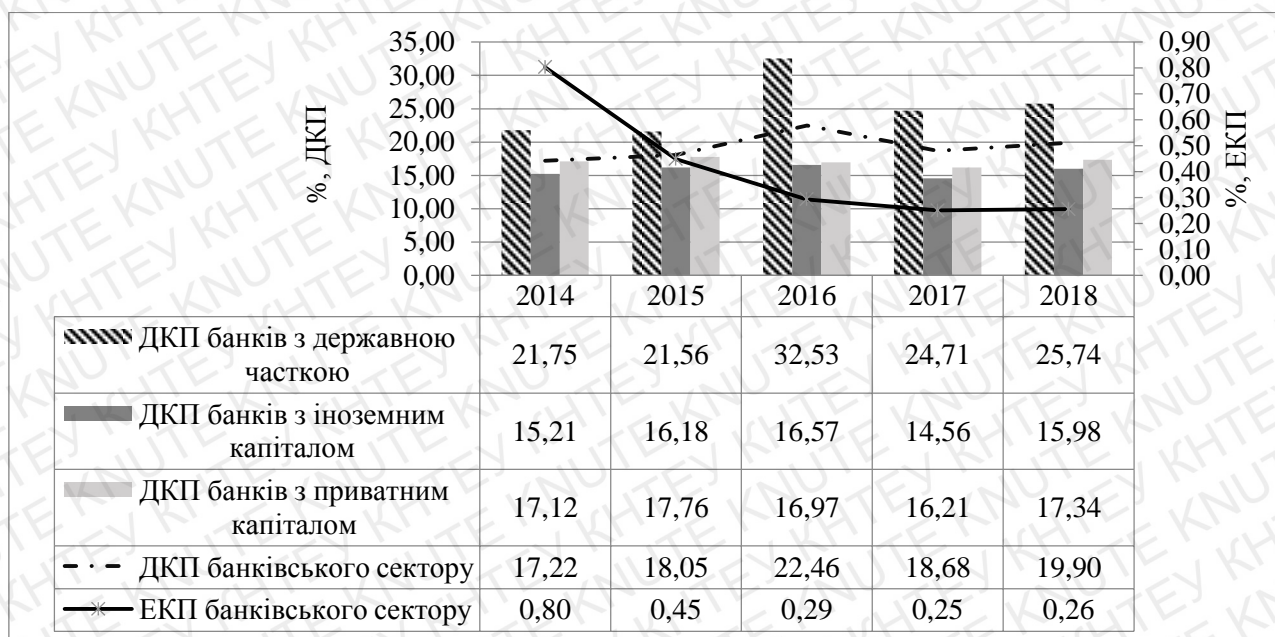

Рис. 2.6. Динаміка показників ефективності кредитної діяльності банків України за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

По групах банків найбільшу дохідність кредитного портфеля мали банки з державною часткою. У 2018 році вона становила 25,74%. Проте ефективність кредитного портфеля загалом по цій групі найнижча (0,18 у 2018 р.), оскільки він має великий кредитний ризик. Найбільшу ефективність кредитного портфеля мали банки з приватним капіталом.

Основна частина банківських ресурсів утворюється у процесі здійснення депозитних операцій банку, від ефективної і правильної організації яких залежить стійкість функціонування банківської установи. Зважаючи на те, що в системі ресурсів банку найбільшу питому вагу займають депозитні кошти, доцільним є здійснення аналізу ефективності депозитної діяльності вітчизняних банків. Коефіцієнт максимізації прибутковості активів за аналізований період є від'ємним, що свідчить про досить низький рівень ефективності управління процесом залучення та використання вільних коштів. Однак з 2014 року значення цього коефіцієнта поступово зростало (табл. 2.2). Дані для розрахунку показників ефективності депозитної діяльності банків наведені у дод. К.

Таблиця 2.2

**Динаміка показників ефективності депозитної діяльності банків
України за 2014 – I півріччя 2019 рр.***

Рік	Критерій максимізації прибут-ті активів		Генеральний коефіцієнт надійності		Ефективність викор-ня банком залучених ресурсів		Коефіцієнт використання депозитів	
	Знач., %	Зміна з 2014 р., в.п.	Знач., %	Зміна з 2014 р., в.п.	Знач., %	Зміна з 2014 р., в.п.	Знач., %	Зміна з 2014 р., в.п.
2014	-15,6	-	11,6	-	-4,3	-	125,3	-
2015	-18,4	-2,8	7,8	-3,8	-6,7	-2,4	80,6	-44,6
2016	-35,8	-20,3	9,5	-2,1	-17,1	-12,8	69,4	-55,9
2017	-8,1	7,5	12,0	0,4	-2,4	1,9	63,9	-61,4
2018	-4,6	11,0	11,0	-0,6	1,4	5,7	64,7	-60,5
2019 **	-0,6	15,0	12,6	1	2,6	6,91	68,6	-56,63

Примітка:

*розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

** станом на 01.07.2019 р.

Генеральний коефіцієнт надійності з 2014 року мав незначні зміни, але позитивна тенденція до збільшення свідчить про те, що вкладення банків у працюючі активи стають більш захищеними власним капіталом. Також про покращення свідчить хоч і незначне, але поступове підвищення ефективності використання залучених ресурсів та коефіцієнту використання депозитів.

Варто також звернути увагу, що на сьогодні існує тісна взаємодія страхових і банківських установ, яка є найважливішою умовою стабілізації економіки і початком виробничого зростання. Це зумовлено наявністю у них великих обсягів довгострокових капіталів, потребою ефективного їх використання та об'єктивною необхідністю диверсифікації діяльності й підвищення рентабельності операцій.

Отже, проведений аналіз ефективності діяльності фінсових установ України показав, що з 2014 по 2017 роки їх діяльність відзначається збитковістю та неефективністю діяльності. Однак незважаючи на існування суттєвих проблем та факторів, що знижують ефективність діяльності установ, необхідно відмітити суттєве підвищення ефективності їх діяльності за останні два роки, що підтверджується зростанням основних показників діяльності, в першу чергу отримання прибутків та покращенням показників рентабельності активів та капіталу.

2.2 Дослідження ефективності діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» та шляхів її підвищення

На значення показників ефективності діяльності всіх фінансових установ найбільше впливають банки. В свою чергу загальний рівень ефективності банківської системи залежить від показників системно важливих банків, оскільки їх частка на ринку є найбільшою. ПАТ АБ «Укргазбанк» є четвертим за величиною банком на вітчизняному ринку, на який припадає 5% усіх активів та 7% депозитів. Він спеціалізується на фінансуванні «зелених» проектів (у т.ч. відновлювальної енергетики, програм енергоефективності). Діяльність

Укргазбанку за останні п'ять років була збитковою тільки у 2014 році (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Динаміка основних показників діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 –
I півріччя 2019 рр., тис.грн***

	Активи	Власний капітал	Чистий прибуток	Доходи	Витрати
2014	21 027 912	1 371 698	-2 801 124	4 739 054	7 516 748
2015	41 555 340	4 292 646	259 672	4 602 767	4 294 080
2016	53 905 933	5 297 906	288 995	7 258 380	6 992 500
2017	69 348 241	5 625 310	623 791	8 063 150	7 538 753
2018	82 363 753	5 756 889	766 109	9 825 953	8 944 231
2019**	83 990 105	6 031 545	275 985	6 245 852	5 930 144
Темп приросту за 2014 – 2018 рр., %	291,69	319,69	127,35	107,34	18,99

Примітки:

*складено автором за джерелом [40]

** станом на 01.07.2019 р.

У 2014 році банк отримав збиток у обсязі 2 801 млн грн. На це вплинули такі фактори: формування резервів за активами позичальників, які зареєстровані та/або вели свій бізнес на території проведення антитерористичної операції; формування резервів під активи та операції з банками, що визнані неплатоспроможними; знецінення основних засобів, які розташовані на території проведення антитерористичної операції або тимчасово окупованій території; знецінення гривні відносно основних іноземних валют; погіршення якості інших активів [45]. З 2015 до 2018 року банк обсяг чистого прибутку поступово зростає. На це вплинуло збільшення операційного прибутку та складових доходів банку.

Власний капітал банку з 2014 до 2018 року збільшився в 4,2 рази, а до 01.07.2019 – у 4,4 рази. Активи банку також мали позитивну тенденцію протягом усього періоду і до 01.07.2019 збільшились у 4 рази. У 2017 - 2018 роках банк активно кредитував реальний сектор економіки, реалізовував політику ЕКО-кредитування [45] та у 2018 році збільшив клієнтський кредитний портфель на 12 млрд грн, в тому числі портфель ЕКО-кредитів

збільшився майже на 8 млрд грн. Обсяг доходів збільшився у 2 рази в основному за рахунок зростання процентних доходів. Збільшення останніх зумовлено ростом процентних активів і збільшенням їх доходності. Витрати банку з 2014 року зменшились на 19%, в основному завдяки зменшенню непроцентних витрат.

Позитивна динаміка основних показників діяльності АБ «Укргазбанк» свідчить про стабільну роботу та розширення своєї діяльності на ринку, а також вплинула на покращення ефективності діяльності банку (рис. 2.7). Вихідні дані для рис. 2.7 наведені у табл. 2.3.

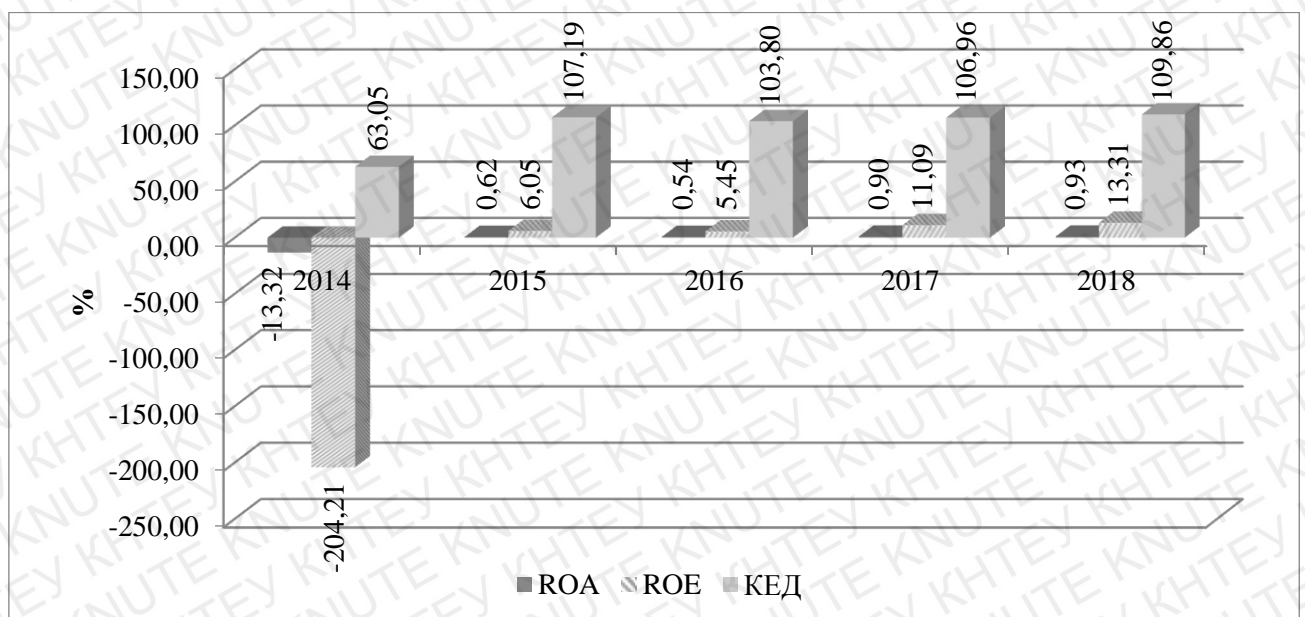

Рис. 2.7 Динаміка показників ефективності діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

Діяльність банку у 2014 році була збитковою, відповідно і показники рентабельності мали негативне значення. З 2015 до 2018 року значення показників мало позитивну тенденцію. Загалом з 2014 до 2018 року показник ROA зріс на 0,31%, ROE – на 7,26% (дод. Л). Коефіцієнт ефективності діяльності за 5 років збільшився на 46,81%. Це є позитивною тенденцією для банку. На таку динаміку вплинуло значне зменшення витрат банку. Однак, не дивлячись на покращення діяльності банку, показники рентабельності та КЕД досі не відповідають оптимальним значенням.

Показники ефективності використання ресурсів АБ «Укргазбанк» після зменшення до 2016 року, почали поступово зростати (рис. 2.8). В першу чергу їх позитивна динаміка зумовлена тим, що темпи зростання процентних доходів були більшими ніж процентних витрат - на 52% та 8,46% відповідно з 2016 року.

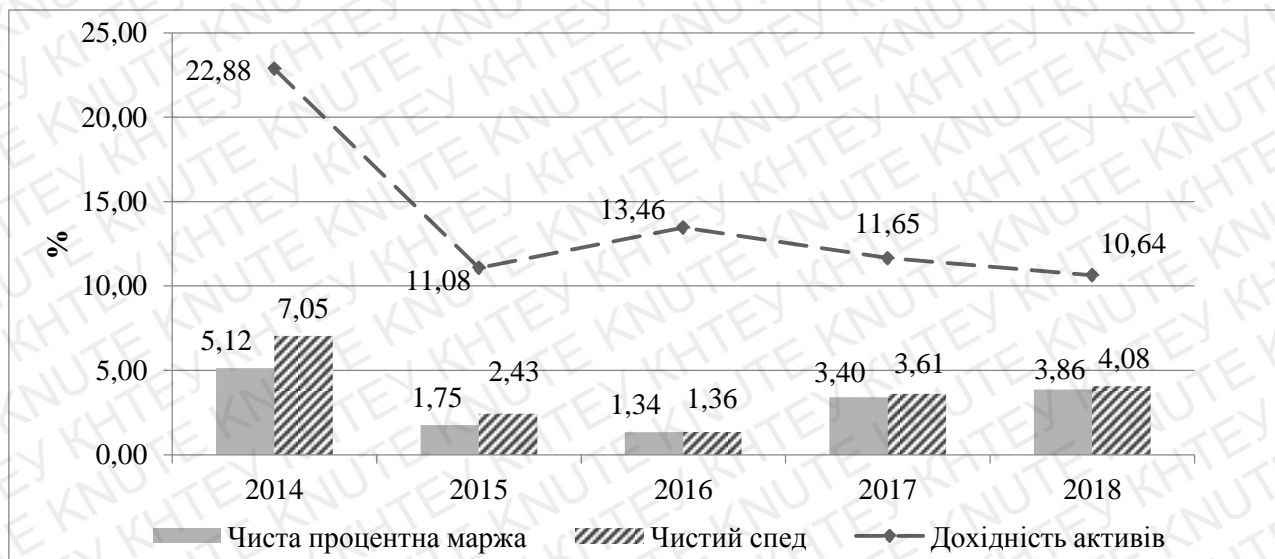

Рис. 2.8 Динаміка показників ефективності використання ресурсів АБ «Укргазбанк» за 2014 - 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

Чистий процентний дохід після зміни резерву під зменшення корисності кредитів у 2018 році становив 3 182 млн грн, у тому числі процентні доходи складають 8 338 млн грн, процентні витрати 5 156 млн грн (дод. Л). З 2014 року чистий процентний дохід зріс майже у 3 рази. Однак значення чистої процентної маржі та чистого спреду у 2018 році ще не досягли результатів 2014 року, коли вони були найбільшими за період. Значення чистого спреду до 2018 року було більше 1,25% ,тобто відповідало оптимальному, а маржа лише у 2014 була більшою 4,5%. Дохідність активів протягом аналізованого періоду мала нестабільну динаміку і зменшилась на 12,24 в.п. з 2014 року, коли значення було найбільшим (22,88%). Оптимальна дохідність була лише у 2014 та 2016 роках.

Так як на рентабельність капіталу впливають дохідність активів, чиста маржа прибутку та мультиплікатор капіталу, то аналіз взаємозв'язку між ними є

необхідним для виявлення причин та характеру змін ефективності діяльності банку. Для визначення сили впливу цих факторів було проведено факторний аналіз за двофакторною та трифакторною моделлю Дюпона, який наведений у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу АБ
«Укргазбанк» за період з 2014 р. до 2018 р.**

Абсолютна зміна з 2014 р.		Двофакторна модель Дюпона		Трифакторна модель Дюпона	
Показника	Відсоткові пункти	Абсолютна зміна ROE	Відсоткові пункти	Абсолютна зміна ROE	Відсоткові пункти
ROA	14,25	за рахунок зміни ROA	218,47	за рахунок зміни EA	109,26
EA	-12,24	за рахунок зміни МК	-0,95	за рахунок зміни NPM	107,48
NPM	66,90	Сумарний вплив	217,52	за рахунок зміни МК	0,78
МК	0,94	-	-	Сумарний вплив NPM, EA, МК на ROE	217,52

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

З проведеного факторного аналізу видно, що найбільший вплив на рентабельність капіталу має рентабельність активів за двофакторною моделлю Дюпона. За рахунок зміни ROA на 14,25 в.п. значення ROE збільшилось на 218,17 в.п., а за рахунок збільшення МК на 0,94 – зменшилось на 0,95 в.п.

За трифакторною моделлю Дюпона, найбільший вплив на зміну ROE має дохідність активів. За рахунок зменшення за 5 років EA на 12,24 в.п. значення ROE Укргазбанку збільшилось на 109,25 в.п.

Зміна NPM також має значний вплив на ROE. Негативне значення рентабельності капіталу у 2014 році значною мірою зумовлено суттєвим зменшенням показника маржі прибутку, значення якого у 2014 році було від'ємним і становило – 59,11%. Це зумовлено зменшенням доходів та збільшенням збитків Укргазбанку. Збільшення NPM з 2014 року на 66,9 в.п. зумовило зростання рентабельності капіталу Укргазбанку на 107,48 в.п.

Найменший вплив на ROE має МК. За останніх п'ять років МК збільшився лише на 0,94, що спричинило незначне збільшення рентабельності капіталу банку на 0,78 в.п. Темпи приросту ROE та NPM з 2014 року є майже однаковими і за останніх 5 років становили 106,52% та 113,19% відповідно. Значення ЕА за цей період зменшилось на 53,50%, а зміна МК була незначною – збільшення на 6,25% (дод. М).

Оскільки основним видом діяльності банку є операційна, тому важливим є розрахунок показників ефективності операційної діяльності Укргазбанку. Динаміка показників операційної ефективності Укргазбанку за 2014-2018 роки наведена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ефективності операційної діяльності АБ

«Укргазбанк» за 2014 – I півріччя 2019 рр.*

Рік	Відношення величини витрат до величини доходів (Коефіцієнт дієздатності), %	Відношення величини витрат до середньорічної величини активів, %	Відношення комісійного доходу до середньорічної величини активів, %	Прибутковість витрат, %
2014	158,61	36,29	1,15	-37,27
2015	93,29	10,33	0,71	6,05
2016	96,34	12,97	0,84	4,13
2017	93,50	10,89	1,04	8,27
2018	91,03	9,68	1,04	8,57
2019**	94,95	6,31	0,64	4,65

Примітка:

*розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

**станом на 01.07.2019 р.

Як свідчать дані табл. 2.6, показники ефективності операційної діяльності Укргазбанку демонструють неефективність його роботи у 2014. Зокрема, негативної тенденції набуває збільшення витрат на проведення активних операцій. Після незначного покращення ситуації у 2015 році, показники операційної ефективності знову погіршилися. З 2015 року співвідношення величини витрат до доходів становило менше 100%, оскільки банк був прибутковим. Значення цього співвідношення у кінці I півріччя 2019 року перевищило значення 2018 року. На це вплинуло значне збільшення доходів на

107% та зменшення витрат на 19% з 2014 року. Проте оптимальне значення показника знаходиться в межах 50%. Прибутковість витрат за аналізований період мала аналогічну тенденцію та найбільше значення було у 2018 році – 8,57%.

Відношення комісійного доходу до середньорічної величини активів є незначним, але з 2015 року поступово збільшується. За підсумками 2018 року Укргазбанк отримав 965 млн грн комісійних доходів, що на 726 млн грн, або у 4 рази більше, ніж у 2014. Однак, темп приросту комісійних доходів у 2018 році зменшився порівняно темпами 2016 та 2017 років (дод. Н).

Залучення депозитів є одним із важливих джерел формування ресурсної бази банку. АБ «Укргазбанк» щороку демонструє стабільну роботу та збільшення депозитного портфелю (рис. 2.9). Вихідні дані для рис. 2.9 наведені у дод. П.

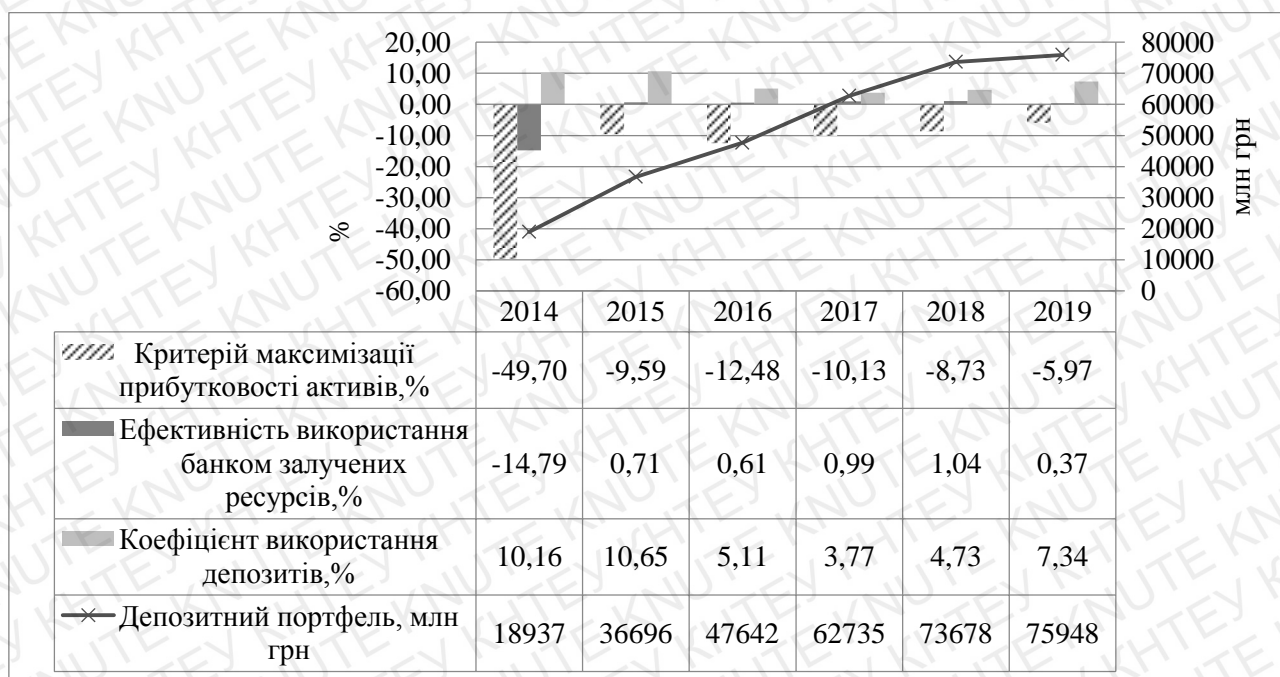

Рис. 2.9 Динаміка показників ефективності депозитної діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – I півріччя 2019 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40, 42]

З 2014 року його депозитний портфель зріс на 54 742 млн грн або у 3,9 разів і досяг 73 678 млн грн на кінець 2018 року, що складає 96% обсягу загальних зобов'язань банку. Проте не дивлячись на позитивну динаміку депозитного портфелю, показники ефективності депозитної діяльності є досить

низькими. Коефіцієнт максимізації прибутковості активів з 2014 до липня 2019 року був від'ємним, що свідчить про низький рівень ефективності управління процесом залучення та використання вільних коштів. Однак за весь період значення цього коефіцієнта поступово зростає. У кінці I півріччя 2019 року він був - 5,97%, збільшившись на 88% порівняно з 2014 роком.

З 2014 року можна спостерігати хоч і незначне, але поступове підвищення ефективності використання залучених ресурсів, який з 2015 року має позитивне значення. Коефіцієнт використання депозитів з 2014 року зменшився на 2,81 в.п., але порівняно з 2018 у I півріччі 2019 року зріс на 2,61 в.п. і у 2018 році становив 7,34%.

За підсумками I півріччя 2019 року обсяг кредитів клієнтам збільшився на 39 785 млн грн (без врахування курсових різниць), або у 4,7 разів, і на 31.12.2018 становив 52 473 млн грн (табл. 2.6). Вихідні дані для табл. 2.6 наведені у дод. Р.

Таблиця 2.6

**Динаміка показників ефективності кредитної діяльності АБ
«Укргазбанк» за 2014 - 2019 рр.***

Рік	Кредитний портфель		Відношення кредитного портфелю до зобов'язань банку		Дохідність кредитного портфеля		Показник кредитної активності	
	Обсяг, млн грн	Темп приросту, %	Значення %	Абс. приріст з 2014 р., в.п.	Значення %	Абс. зміна з 2014 р., в.п.	Значення %	Абс. зміна з 2014 р., в.п.
2014	10837	-	56,03	-	25,89	-	51,54	-
2015	23628	118,03	63,41	7,38	14,85	-11,04	56,86	5,32
2016	26874	147,98	55,29	-0,74	20,38	-5,51	49,85	-1,69
2017	37829	249,07	59,49	3,46	18,17	-7,72	54,55	3,01
2018	52473	384,20	68,5	12,47	15,89	-10	63,71	12,17
2019 **	50623	384,00	64,94	8,91	9,69	-16,19	60,27	7,95

Примітка:

*розраховано та побудовано автором на основі джерел [7, 40]

** станом на 01.07.2019 р.

Головним завданням у напрямі кредитування було створення якісного та диверсифікованого кредитного портфеля. Тому в кредитуванні банк проводив

виважену політику, активні операції здійснювалися з посиленням заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, забезпечення високого рівня доходності операцій, покращення якості кредитного обслуговування [44]. Однак не дивлячись на позитивну кредитну політику та збільшення кредитного портфеля, дохідність кредитного портфеля у 2018 зменшилась на 10% порівняно з 2014 роком. На це вплинули менші темпи зростання процентних доходів, ніж обсягу наданих кредитів.

Показник кредитної активності з 2014 до 2018 року збільшився на 12,17 в.п. з 51,54% до 63,71. Це є позитивною тенденцією, оскільки кредитна політика банку поступово переходить з пасивної на помірну. Значення цього показника є оптимальним в межах 65-75%. Частка кредитного портфеля у зобов'язаннях також поступово підвищується до оптимального значення (70-100%). За 2014-2018 рр. вона збільшилась на 12,47 в.п. і на кінець 2018 року становила 68,50. У I півріччі 2019 році ці показники ще не досягли оптимальних значень.

Проаналізувавши основні значення показників ефективності діяльності АБ «Укргазбанк», можна сказати, що майже всі вони не відповідають оптимальним значенням. Для дотримання оптимальних значень показників ефективності Укргазбанку необхідно проводити заходи щодо збільшення доходів та/або оптимізації витрат.

У 2018 році дохідність активів банку ще не є оптимальною, коефіцієнт використання залучених коштів є низьким, а кредитна активність є пасивною, тому АБ «Укргазбанк» повинен проводити активну роботу по збільшенню клієнтської бази та збільшенню частки доходних активів у загальних активах банку. Цього можливо досягти за рахунок розвитку альтернативних каналів продажів, впровадження цифрових рішень, оптимізації кредитних процесів, покращення бізнес-аналітики, створення цільових клієнтських продуктів та програм. Зростання процентних доходів можливе за рахунок росту процентних активів і збільшення їх доходності.

Для дотримання оптимального співвідношення між залученими та власними коштами, останні необхідно нарощувати. Це сприятиме зростанню ресурсної бази банку і відповідно їх інвестиційного потенціалу.

Для оптимізації витрат АБ «Укргазбанк» необхідно продовжувати поліпшувати сервіси та автоматизовувати процеси та банківські продукти з метою задоволення потреб клієнтів, зокрема, за рахунок реалізації наступних заходів: прискорення процесів проведення клієнтських платежів; впровадження акцій для окремих груп клієнтів; вдосконалення умов проведення ресурсних операцій; вдосконалення системи дистанційного обслуговування.

Отже, покращення показників ефективності діяльності АБ «Укргазбанку» з 2017 року, що свідчить про активну та ефективну роботу банку по збільшенню основних показників його діяльності. Але для приведення цих показників до оптимальних значень, необхідно у комплексі застосувати заходи для їх підвищення. Висока ефективність діяльності дозволить банку розширювати свою діяльність та гідно конкурувати на банківському ринку України.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

3.1. Удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності фінансової установи

На сьогодні оцінювання ефективності діяльності фінансових установ залишається складною проблемою як у теоретичному, так і в практичному аспектах. А вирішувати питання підвищення ефективності діяльності неможливо без комплексного оцінювання її рівня. Більшість методик оцінки ефективності діяльності в основному призначені для внутрішнього використання фінансовими інститутами і не дозволяють усім учасникам фінансового ринку на основі відкритої інформації з достатнім ступенем достовірності дати об'єктивну оцінку діяльності кожній фінансовій установі. Разом з тим в Україні недостатньо досліджено методи оцінки ефективності діяльності фінансових установ та не існує єдиної методики для їх оцінки, а також не розроблено рекомендацій щодо її вдосконалення на сучасному етапі економічного розвитку.

Основним методом оцінки ефективності діяльності фінансових установ в Україні є аналіз фінансових коефіцієнтів, який також використовується в індексних методиках, бальній рейтинговій системі CAMELS та ін. Перевагою цього методу є простота обчислення й інтерпретації. Однак метод фінансових коефіцієнтів має недоліки:

- складність використання коефіцієнтів для порівняння ефективності діяльності різних установ;
- використання фінансових коефіцієнтів дає змогу зробити певні висновки про окремі аспекти діяльності банків та динаміку їхньої зміни, тому неможливо загально оцінити ефективність діяльності;

- наявність великої кількості фінансових коефіцієнтів, які несистематизовані, що ускладнює розрахунок ефективності діяльності;
- фінансові коефіцієнти часто використовуються для побудови сумарної рейтингової оцінки діяльності банку, яка включає вагові коефіцієнти, що призначаються експертами.
- метод не дозволяє враховувати такі характеристики ефективності, як багатofакторність, відносність і стохастичність;
- фінансові коефіцієнти не дозволяють визначити перспективні напрямки розвитку фінустанови. Такі показники, як прибуток чи рентабельність відображають ефективність діяльності за минулий період часу, а не її можливості та майбутній потенціал [51].

Однак, інформація про ефективність окремих аспектів діяльності фінустанови є важливою, наприклад, для постійних та потенційних клієнтів. Оскільки потенційний клієнт буде оцінювати лише ті аспекти діяльності фінустанови, що стосуються сфери його інтересів. Наприклад, якщо він хоче отримати кредит, то його, в першу чергу, буде цікавити показники кредитної діяльності. Якщо клієнт хоче покласти гроші на депозит, то критерії оцінки діяльності фінустанови будуть інші. В першу чергу, його будуть цікавити рівень надійності банку та показники депозитної діяльності. Тому фінансова установа за оцінкою одного з клієнтів може працювати неефективно, а з позиції іншого клієнта може отримати високу оцінку ефективності діяльності.

Для більш ефективного використання методу коефіцієнтів, доцільним буде згрупувати всі фінансові, та систематизувати їх окремо для визначення ефективності видів діяльності фінустанови та для визначення ефективності діяльності за фінансовими результатами. Методика розрахунку фінансових коефіцієнтів повинна бути пристосована до існуючих форм фінансової звітності посередників. Для визначення інтегрального показника ефективності діяльності за фінансовими результатами, пропонуємо обрати такі показники: рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE) та ефективність операційної діяльності (Eo), оскільки ці показники є взаємозалежними і водночас містять усю суттєву інформацію про

ефективність діяльності фінансової установи. Для того щоб обчислювати рентабельність активів та капіталу можна було не тільки на кінець періоду, пропонуємо використовувати формулу 3.1 та 3.2:

$$ROA = \frac{P_N}{A_N} \times \frac{365}{t} \times 100 \quad (3.1)$$

де t – період спостереження (днів) з початку року;

P_N (net profit) – чистий прибуток наростаючим підсумком за період t ;

A_N (net profit) – середнє значення чистих активів банку в період t [48].

$$ROE = \frac{P_N}{E} \times \frac{365}{t} \times 100 \quad (3.2)$$

де E – значення власного капіталу банку в період t ;

Ефективність операційної діяльності відображає результативність проведення банком основних його операцій без урахування руху резервів під можливі збитки за активними операціями (формула 3.3).

$$E_o = \frac{I_{NI} + I_{NC} + I_{NT} - E_{ADM}}{A_N} \quad (3.3)$$

де I_{NI} – чистий процентний дохід;

I_{NC} – чистий комісійний дохід;

I_{NT} – чистий торговельний дохід;

E_{ADM} – адміністративні витрати [48].

Для того, щоб дати підсумкову оцінку ефективності діяльності фінансової установи, слід зробити нормування кожного показника (коефіцієнта) (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Показники оцінки ефективності діяльності банку

	Показники ефективності	Вага коефіцієнта, %	Нормативне значення коефіцієнта (Н), %
K_1	Рентабельність активів (ROA)	35	1
K_2	Рентабельність капіталу (ROE)	35	15
K_3	Ефективність операційної діяльності (Ео)	30	1,5

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [7, 40]

Для розрахунку інтегрального показника ефективності діяльності фінансової установи потрібно використовувати формулу 3.4.

$$E = \left(0,35 \times \frac{K_1}{H_1} + 0,35 \times \frac{K_2}{H_2} + 0,30 \times \frac{K_3}{H_3} \right) \times 100\% \quad (3.4)$$

де E – поточна оцінка ефективності діяльності установи на конкретну дату;

H_1, \dots, H_3 – нормативні значення для коефіцієнтів K_1, \dots, K_3 .

Щоб урахувати динаміку змін показників ефективності, необхідно обчислити середні значення та середньоквадратичні відхилення всіх коефіцієнтів (формула 3.5). Підсумкова формула для розрахунку динамічної оцінки ефективності діяльності фінустанови буде такою:

$$\vec{E} = \left(0,35 \times \frac{M_{K_1} - \sigma_{K_1}}{H_1} + 0,35 \times \frac{M_{K_2} - \sigma_{K_2}}{H_2} + 0,30 \times \frac{M_{K_3} - \sigma_{K_3}}{H_3} \right) \times 100\% \quad (3.5)$$

де \vec{E} – динамічна оцінка ефективності банку за певний період;

M_{K_1}, \dots, M_{K_3} – середні значення для коефіцієнтів $K_1; \dots, K_3$;

$\sigma_{K_1}, \dots, \sigma_{K_3}$ – середньоквадратичні відхилення для коефіцієнтів K_1, \dots, K_3 [48].

Використовуючи формули 3.1 – 3.5, розрахували ефективність діяльності досліджуваної установи – АБ «Укргазбанк» за період 2015 – 2018 рр., коли показники рентабельності мали позитивне значення (рис 3.1). Дані для розрахунку наведені у дод. С.

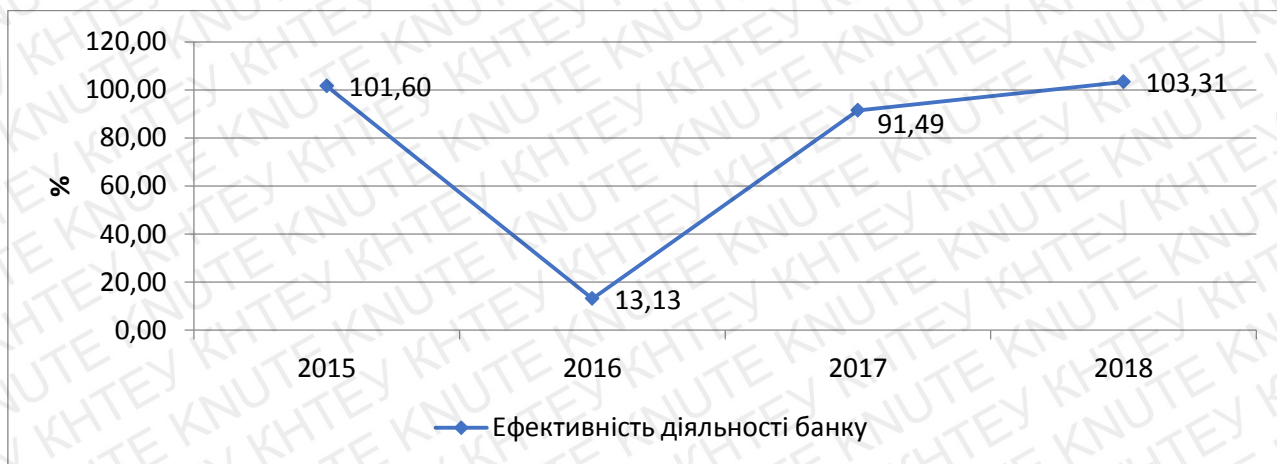

Рис. 3.1 Динаміка інтегрального показника ефективності діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – 2018 рр.*

*Примітка: розраховано та побудовано автором на основі джерел [40]

Значення розрахованих інтегральних показників за період є близьким до значення коефіцієнта ефективності діяльності Укргазбанку, який характеризує співвідношення доходів та витрат.

Визначити загальну ефективність фінустанови також можливо, використовуючи сучасні методи аналізу. На жаль, сучасні методи рідко

застосовуються для аналізу ефективності роботи українських банків. Вони дадуть змогу оцінити загальну ефективність діяльності з урахуванням багатьох факторів та визначати особливості діяльності найбільш і найменш ефективно працюючих фінустанов, щоб в подальшому власники та вище керівництво мали можливість корегувати діяльність власної установи відповідно до наявної інформації.

З метою оцінки ефективності діяльності фінустанов з точки зору їх результативності та продуктивності пропонуємо використовувати один з найбільш розповсюджених методів оцінки ефективності банків в зарубіжних країнах – метод аналізу середовища функціонування DEA. Він дозволяє оцінювати ефективність об'єктів на основі даних про множину вхідних і вихідних змінних, даючи можливість уникнення застосування вагових коефіцієнтів, що істотно збільшує об'єктивність оцінки. Вхідними змінними виступають зазвичай необхідні для діяльності фінансових посередників ресурси, а вихідними – фінансові продукти або послуги [53].

Метод аналізу середовища функціонування характеризується наступними перевагами відносно традиційних кількісних методів:

- забезпечує визначення ефективності установи без попереднього встановлення найкращих значень вхідних та вихідних параметрів;
- надає можливість отримати інтегральну оцінку ефективності діяльності;
- дозволяє уникнути необхідності порівняння різних фінансових коефіцієнтів та застосування вагових коефіцієнтів в процесі узагальненої оцінки;
- сприяє врахуванню управлінських потреб при визначенні заходів покращання діяльності за результатами оцінки [37].
- забезпечує визначення причин недостатньої ефективності фінустанови;

Відповідно до методу DEA, існують дві компоненти економічної ефективності: технічна (характеризує можливості установи в досягненні

максимального доходу з доступного набору ресурсів) і алокаційна, тобто ефективність розміщення ресурсів (характеризує можливість установи використовувати ресурси в оптимальній пропорції). При отриманні інтегральної оцінки методом DEA передбачається, що досліджувана установа функціонує у системі, де присутні інші об'єкти з еталонною ефективністю. Застосування DEA - моделі надає можливість приведення вхідних або вихідних параметрів діяльності банку у такий стан, щоб забезпечити оптимальну ефективність, отже є не лише аналітичним, а й управлінським інструментом. Реалізований у моделі DEA багатовимірний системний підхід може бути використаний для інтегрування значно більшої інформації із фінансових показників, а, отже, вирішення проблем, які асоціюються із використанням таких коефіцієнтів як рентабельність активів і капіталу та маржа чистого прибутку [20].

Крім розглянутого вище методу необхідно також активно використовувати параметричні методи: метод стохастичного граничного аналізу (SFA), метод без специфікації розподілу (DFA) та метод широкої межі (TFA). Основна перевага застосування методу SFA полягає в тому, що він дає змогу врахувати випадкову помилку й водночас оцінити елемент неефективності. Метод DFA використовують, коли оцінка неефективності не може бути відокремлена від випадкової похибки. Від SFA він відрізняється наявністю середньої ефективності для кожної фінансової установи за визначений період часу [52].

Окрім удосконалення існуючих та застосування новітніх методів необхідно звернути увагу на сам термін «ефективність діяльності». Здійснення оцінки ефективності діяльності фінансових установ ускладнює наявність великої кількості підходів до визначення поняття «ефективність діяльності» та відсутність визначення цього поняття на законодавчому рівні. Тому є необхідним закріплення у законах України, в яких іде мова про діяльність фінансових установ терміну «ефективність діяльності» та/або підходів до визначення цього поняття.

Для удосконалення оцінювання ефективності діяльності фінансових установ, варто також звернути увагу на доступність та зручність використання даних для

розрахунків. Тільки банківські установи мають чітко згруповані статистичні дані як на власних сайтах, так і на сайті НБУ, які є у вільному доступі. Статистична інформація по деяким іншим фінансовим установам є не систематизованою, та недоступною для споживачів. Важливим є оприлюднення саме фінансових результатів діяльності, оскільки вони є основою для розрахунку показників ефективності діяльності. Загальні результати розрахунків повинні бути розміщені на одному сайті, як загалом по фінансовому ринку, так і окремо по групам фінансових установ. Щоб не тільки внутрішні користувачі, а й зовнішні споживачі послуг, інвестори змогли бачити результати діяльності установи.

Важливим також буде оприлюднення фінансовими установами результатів оцінки ефективності діяльності професійними експертами. Також можливо проводити актуалізацію оцінки щокварталу, на підставі змін фінансових показників. Це дозволить легко порівнювати ефективність діяльності фінансових установ за різні періоди, виявити причини змін та запропонувати шляхи її підвищення. Необхідним є формування єдиного джерела (документа), в якому будуть міститись всі найбільш використовувані методи, формули та моделі для розрахунку ефективності діяльності фінансових установ. А також чітке закріплення нормативних значень для кожного показника або коефіцієнта, який використовується для розрахунку ефективності. Це полегшить пошук необхідного інструменту для розрахунку, дасть змогу незалежним особам оцінити ефективність та можливість удосконалити ці методи.

Отже, для удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності фінансових установ необхідно: визначити поняття «ефективність діяльності» на законодавчому рівні; оприлюднювати систематизовані статистичні дані діяльності фінансових установ та використовувати сучасні методи для оцінки. А поки не існує єдиного підходу та методу оцінки ефективності діяльності фінансових установ для отримання достовірних результатів необхідно застосовувати одночасно декілька методів та різних наборів змінних, що оцінюються.

3.2 Шляхи підвищення ефективності діяльності фінансової установи

В умовах економічної нестабільності та зростання конкуренції на ринку фінансових послуг, все більшої актуальності набувають питання щодо необхідності забезпечення та підвищення ефективності діяльності фінансових установ. Зміни в їх структурі та бізнес - процесах вимагають нових підходів до пошуку резервів і оптимізації фінансових результатів діяльності посередників. З 2016 року значення основних показників діяльності фінансових установ поступово збільшується, можна очікувати, що вони і надалі будуть нарощувати свою прибутковість. Однак станом на початок 2019 року основні показники ефективності діяльності фінансових установ ще не відповідають оптимальним значенням.

Як було вже визначено у підрозділі 2.1, ефективність діяльності фінансової установи в першу чергу залежить від показників її діяльності: доходів, витрат, прибутку, активів та власного капіталу, тому необхідно розглянути способи покращення саме цих показників. У сучасних умовах завдання фінансових установ полягає у недопущенні зниження прибутку, оскільки це відображається як на показнику достатності капіталу (в першу чергу для банків) так і на рівні конкурентоспроможності установ. Якщо ефективність роботи банку знижується, то для забезпечення бажаного рівня прибутковості капіталу необхідно погодитися на вищий ризик – збільшити відношення активів до капіталу.

На нашу думку, доцільно розглядати шляхи підвищення ефективності діяльності фінансових установ, які мають комплексний характер та включають різні аспекти його діяльності, оскільки, наприклад, максимізація доходів або мінімізація витрат не можуть бути окремою метою фінансової установи для підвищення її доходів та прибутковості. В зв'язку з цим можна запропонувати загальні напрями підвищення ефективності діяльності всіх фінансових установ:

1. Збільшення активів, які приносять дохід. Для цього фінансовим установам необхідно залучати більше позичальників і при цьому ретельно аналізувати їх фінансовий стан. Установам, які здійснюють кредитну діяльність, необхідно нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок

збільшення обсягу ресурсів, що залучаються. Для цього необхідно проводити зважену маркетингову та процентну політики. Науковці вважають, що частка доходних активів у загальних активах кредитної установи повинна бути на рівні 0,75–0,85. Зменшення частки доходних активів нижче 0,7 свідчить про неефективну діяльність установи [46].

2. Нарощення власних коштів фінансових установ, що сприятиме зростанню ресурсної бази та їх інвестиційного потенціалу. Це буде однією з передумов залучення іноземних інвестицій, стимулюватиме інтеграційні процеси, забезпечить незалежність фінансових установ.

3. Раціональне та ефективне розміщення коштів установ для забезпечення їх фінансової стійкості. Це дозволить позбавитися суперечностей між ліквідністю, надійністю та прибутковістю фінансових посередників.

4. Удосконалення процесу управління ризиками на основі визначення єдиних підходів та впровадження заходів по їх зниженню. Для цього в усіх фінансових установах повинні бути відділи управління ризиками.

5. Оптимізація витрат за рахунок зменшення адміністративних витрат, скорочення часу на обслуговування клієнтів, впровадження в усіх фінустанов електронного документообігу, автоматизованих сервісів для оплат та виплат.

6. Налагодження співпраці між банківськими та небанківськими фінансовими установами. Для цього можливе запровадження банками нових форм кредитування малого та середнього бізнесу із залученням небанківських фінансових установ.

7. Фінансове планування, як один із способів збільшення прибутку і його раціонального використання. Фінансові установи несуть значні витрати внаслідок неузгоджених дій різних відділів між собою. Фінансовий план дозволяє спрогнозувати доходи, витрати і прибуток банку на рік. Фінансова установа повинна бачити перспективи свого розвитку і цілі на поточний рік.

Напрями діяльності деяких фінансових посередників суттєво відрізняються, тому вважаємо необхідним навести шляхи підвищення ефективності діяльності установ, які займаються кредитною діяльністю та страхових компаній. Процентні доходи складають найбільшу частку доходів кредитних установ. Тому необхідно приділяти велику увагу зміні загального

рівня процентної ставки по активних операціях. Теоретично більш високий рівень процентної ставки повинен принести кредитній установі якомога більший дохід. Проте, в сучасних умовах вони рідко вдаються до таких дій. В умовах жорсткої конкуренції між кредитними установами, банки та небанківські кредитні установи найчастіше знижують ставку з метою залучення більшої кількості позичальників. Однак рівень ставок за кредитами все ж таки є більшим ніж за депозитами, тобто тут спрацьовує принцип будь - якого комерційного підприємства: «дешевше купити, дорожче продати».

Таким чином, щоб отримати більший дохід, кредитна установа повинна враховувати крім специфічних факторів, що визначають розмір процента по активних операціях (облікова ставка, рівень інфляції, термін позики, її розмір, ризик, характер забезпечення, витрати по оформленню позики та інші), також попит на кредитному ринку і ставки конкуруючих кредитних установ.

Оптимізація витрат та збільшення процентних доходів також можливі за рахунок покращення умов обслуговування клієнтів: удосконалення діючих та впровадження нових кредитних процесів, що може призвести до зменшення часу на розгляд кредитних заявок та спрощення пакету документів.

Стабільна діяльність кредитних установ можлива за рахунок формування достатніх страхових резервів та резервних фондів. Оскільки основна причина їх банкрутств – неповернення раніше виданих кредитів, то формування цих фондів сприятиме зміцненню надійності й стабільності установ, зменшенню можливих фінансових ризиків у кредитній діяльності. Наявність достатніх резервів гарантуватиме покриття рахунків кредитних установ та сприятиме підтримці їх ліквідності на необхідному рівні.

Рівень ефективності кредитної діяльності установ визначається дохідністю кредитного портфеля та прийнятим кредитним ризиком, рівень якого може суттєво збільшитись у періоди економічних криз. Як показує практика, формування ефективної структури кредитного портфеля установ багато в чому залежить від роботи кредитного відділу фінансових установ, що здійснює оптимальне формування та управління кредитним портфелем. Будь-

яке рішення щодо здійснення кредитної операції має базуватися на результатах аналізу співвідношення очікуваного доходу й ризику, адже якщо аналізується лише один показник, одержати достовірні результати досить складно.

Підвищення прибутковості кредитних установ також можливе за рахунок зростання непроцентних доходів, а саме доходів від надання послуг, тобто збільшення комісійних, торговельних, інших операційних доходів. Цього можливо досягти за рахунок реалізації кредитними установами наступних заходів: прискорення процесів проведення клієнтських платежів за рахунок автоматизації процесів; впровадження дистанційного відкриття рахунків; скорочення паперового документообігу з клієнтами; розширення переліку власних кредитних продуктів, а також із залученням інших фінансових посередників.

Страхові компанії у 2018 році мали найнижчі значення показників ефективності діяльності. До основних напрямів підвищення ефективності діяльності у цій сфері слід віднести: вдосконалення та розширення інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність страховиків є одним із важливих факторів забезпечення ефективного функціонування страхової компанії. Вона дозволяє здійснювати нагромадження коштів для збільшення ресурсів страховика, забезпечення його платоспроможності та виконання зобов'язань, вкладення коштів у розвиток компанії та створення нових страхових продуктів тощо [11].

Підвищення ефективності діяльності страхових компаній зумовлює потребу удосконалення існуючих бізнес-процесів з метою покращення рівня обслуговування. Цього можна досягти за допомогою індивідуального підходу до клієнтів: персональних консультацій, індивідуального режиму обслуговування та високоякісного оперативного обслуговування на основі оформлення індивідуального пакету страхових послуг. При цьому широко застосовувати сучасні інформаційні технології та діджиталізацію бізнес-процесів [24]. Заходи з покращення фінансової діяльності повинні включати також підвищення ефективності взаємодії з банками та іншими кредитними установами.

Однак, для підтримання показників ефективності діяльності на оптимальному рівні та для збереження конкурентоспроможності фінансовим установам необхідно постійно розвиватися. Їх клієнти з кожним роком пред'являють все більш високі вимоги щодо надійності та прозорості їх діяльності, а також простоти отримання послуг та використання цифрових технологій. Можливими шляхами вирішення проблем забезпечення ефективності банківської діяльності може стати впровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів та новітніх продуктів та послуг. Ефективність діяльності фінансової установи і її конкурентоспроможність на фінансовому ринку значною мірою залежать від використання технічних засобів і спеціального програмного забезпечення, їх якості, зручності і простоти освоєння, а також ступеня надійності і рівня захисту інформації.

Окрім цього, на підвищення ефективності значний вплив здійснює використання зарубіжних інноваційних практик, а саме: підвищення ефективності персоналізації та оптимізації каналів, використання сервісів із зовнішніми інтерфейсами прикладної програми (API), цифрова та біометрична ідентифікація, діалогові інтерфейси, збільшення використання великих даних, інтелектуальної власності та розширеної аналітики, застосування штучного інтелекту, поліпшення інтегрованої багатоканальної доставки та нових програм лояльності [12].

На сьогодні з компаній, що спеціалізуються на створенні нових технологічних рішень для класичних фінансових послуг, сформувалась окрема галузь, що називається «фінансові технології» («фінтех» або «FinTech»). Та за деякими напрямками фінтех-компанії вже починають конкурувати з фінансовими установами. Серед них є як стартапи, так і більш зрілі надавачі послуг.

Впродовж останніх трьох років «FinTech» активно розвивається в Україні, де зараз на ринку активно працюють 80 компаній [2]. Найбільший обсяг інвестицій було виділено на такі напрями: кредитування - 31% всіх інвестицій, платежі – 17% та банківські – 10% технології. Серед інших напрямів слід зазначити мобільні фінансові послуги, управління фінансами та рахунками,

грошові перекази, роботи-консультанти, страхові технології, краудфандинг, P2P кредитування, блокчейн та криптовалюти [50].

Для підвищення ефективності своєї діяльності закордонні банки намагаються скорочувати мережу, передавати на аутсорсинг деякі послуги, об'єднуватися з фінтех-компаніям. Згідно з EY Fintech Adoption індексом майже 1/3 споживачів в світі використовують дві чи більше фінансових технологій. До найбільш популярних fintech-сервісів належать онлайн-платежі, сервіси для страхування авто і здоров'я, додатки для інвестування і збільшення капіталу, онлайн-платформи для позик, інструменти фінансового планування[62].

Фінансові установи від співробітництва з фінтех-компаніям мають значні переваги:

- скорочення витрат на прийом платежів та мінімізація часу;
- зниження операційних витрат завдяки оптимізації бізнес-процесів;
- сервіси деяких фінтех-компаній допомагають вносити і редагувати статті доходів та витрат, призначати мітки для транзакцій, вказувати час платежів та розраховувати баланс;
- систематизація інформації про доходи;
- ведення обліку витрат і доходів в декількох валютах;
- користування сервісами для управління фінансами та прогнозування доходів фінустанов;
- можливість управляти грошовими потоками та касовими розривами, створюючи прогнози з урахуванням усіх джерел доходів та формування реалістичних бюджетів.

Отже, для підвищення ефективності своєї діяльності в умовах економічного зостання вітчизняним фінансовим установам необхідно разом із загальними пособиями покращення фінансових результатів активно розвивати виокотехнологічні напрями та співпрацювати з фінтех-компаніями, оскільки цифрові технології стають для установ стратегічними. Здійснення інвестицій фінустановами в інноваційні технології дадуть змогу автоматизувати процеси і підвищити якість обслуговування клієнтів, що в кінцевому підсумку призведе до підвищення ефективності діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретичні основи і практичні аспекти ефективності діяльності фінансових установ, проведено аналіз ефективності діяльності цих установ та розроблено рекомендації щодо її підвищення.

Відповідно до поставлених метою дослідження завдань було розкрито сутність ефективності фінансових установ та запропоновані власні визначення понять «ефективність» та «ефективність діяльності». Встановлено, що існує множинність підходів та методів, що використовуються для оцінки ефективності діяльності фінансових посередників. В Україні найпоширенішим підходом, зважаючи на його простоту і доступність даних, є коефіцієнтний.

За результатами аналізу ефективності діяльності фінансових установ України можна зробити наступні висновки:

- 1) З 2014 до 2018 року позитивні темпи приросту фінансових показників діяльності спостерігалися у всіх фінансових посередників.
- 2) З 2014 до 2017 рік показники рентабельності мали негативне значення, але вже з 2018 року всі групи фінансових установ були прибуткові. Однак не дивлячись на покращення та розширення діяльності посередників, показники рентабельності та КЕД досі не відповідають оптимальним значенням.
- 3) Визначено вплив макроекономічних показників на ефективність діяльності фінансових установ. Найбільший вплив на такі показники має ВВП.
- 4) За весь аналізований період значення основних показників ефективності діяльності банківських установ, а також показників ефективності їх кредитної та депозитної діяльності покращились, та за останні два роки мають позитивну тенденцію.

Дослідження ефективності діяльності фінансових установ на прикладі АБ «Укргазбанку», дозволило виявити вплив окремих показників на ефективність в цілому.

З метою удосконалення інструментарію оцінки ефективності діяльності фінансових установ були розроблені наступні пропозиції:

- 1) Для більш ефективного використання методу коефіцієнтів, необхідно згрупувати всі фінансові коефіцієнти в одному джерелі, та систематизувати їх окремо для визначення ефективності видів діяльності фінансових установ та для визначення ефективності діяльності за фінансовими результатами.
- 2) Визначити інтегральний показник, який дасть повну уяву про ефективність діяльності фінансових установ та дозволить порівнювати значення ефективності між різними установами.
- 3) Використовувати сучасні методи аналізу, які дадуть змогу оцінити загальну ефективність діяльності з урахуванням багатьох факторів та визначати особливості діяльності найбільш і найменш ефективно працюючих фінансових установ.
- 4) Закріпити у законах України, в яких іде мова про діяльність фінансових установ терміну «ефективність діяльності» та/або підходів до визначення цього поняття.
- 5) Систематизувати статистичні дані по всім фінансовим установам та надати інформацію про фінансові показники діяльності у вільний доступ.
- 6) Оприлюднювати фінансовими установами результати оцінки ефективності діяльності професійними експертами, що дозволить легко порівнювати цей показник за різні періоди, виявити причини змін та запропонувати шляхи його підвищення
- 7) Сформувані єдине джерело (документ), в якому будуть міститись всі використовувані методи, формули та моделі для розрахунку ефективності діяльності фінансових установ.

Для підвищення ефективності діяльності фінансових установ в умовах економічного зростання було запропоновано такі шляхи:

- 1) Збільшення активів, які приносять дохід та нарощувати власні кошти, що сприятиме зростанню ресурсної бази та їх інвестиційного потенціалу.

- 2) Рациональне та ефективне розміщення свої коштів для забезпечення фінансової стійкості. Це дозволить позбавитися суперечностей між ліквідністю, надійністю та прибутковістю фінансових посередників.
- 3) Удосконалення процесу управління ризиками на основі визначення єдиних підходів та впровадження заходів по їх зниженню. Для цього в усіх фінансових установах повинні бути відділи управління ризиками.
- 4) Оптимізація витрат за рахунок зменшення адміністративних витрат, скорочення часу на розгляд запитів та обслуговування клієнтів, впровадження в усіх фінансових установах електронного документообігу, автоматизованих сервісів для оплат та виплат.
- 5) Налагодження співпраці між банківськими та небанківськими фінансовими установами.
- 6) Оптимізація витрат та збільшення процентних доходів за рахунок покращення умов обслуговування клієнтів: удосконалення діючих та впроваджувати нових кредитних процесів.
- 7) Впровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів та новітніх продуктів та послуг.
- 8) Співпраця з фінтех-компаніям, що дозволить знизити операційні витрати та оптимізувати бізнес-процеси.
- 9) Використання зарубіжних інноваційних практик, а саме: підвищення ефективності персоналізації та оптимізації каналів, використання сервісів із зовнішніми інтерфейсами прикладної програми (API), цифрова та біометрична ідентифікація, сервіси та мобільні додатки, прив'язані до географічного положення, діалогові інтерфейси та ін.

Таким чином, удосконалення інструментарію оцінювання ефективності діяльності та використання пропозицій для її підвищення, сприятиме подальшому підвищенню ефективності діяльності фінансових установ, а також стабільному та прогнозованому розвитку всіх економічних процесів у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд банківської системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1187>.
2. Банки та фінтех-компанії: сила - в єдності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpuls.com/upload/docs/news/banking/reviews/> %D0%91%D0%B0%D0.
3. Береславська О.І. Аналіз ризику та оцінка ефективності кредитних портфелів банків України / О.І.Береславська, О.В.Пернарівський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». – 2018. – №9 (37) – С.103-110.
4. Буряк А.В. Управління ефективністю банківського бізнесу [Електронний ресурс] / А.В.Буряк. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/51384/5/Buriak_Upravlinnia_efektyvnistiu_bankivskoho.pdf.
5. Версаль Н.І. Прибутковість капіталу та активів банків в Україні: 2006-2013 роки / Н.І.Версаль // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – №8 (159). – С.83 - 90.
6. Волкова Н.І. Деякі аспекти підвищення ефективності кредитної діяльності банку / Н.І.Волкова // Економіка і регіон. – 2016. – №2 (57) – С.101-107.
7. Волкова Н.І. Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки / Н.І. Волкова // Економіка і організація управління. – 2018. – №1 (29) – С.52-63.
8. Гуляєва Л.П. Економічна ефективність діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Л.П.Гуляєва, Ю.В.Ніколенко – Режим доступу: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Hulyaeva_2008_3.pdf.
9. Гуменний А.А. Ефективність механізму реалізації податкового потенціалу ринку цінних паперів та напрями її підвищення / А.А.Гуменний // Бізнес Інформ. – 2015. – №10. – С.359-366.

10. Даньків Й.Я. Ефективність діяльності підприємства: аналітичні аспекти / Й.Я. Даньків // Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – №6. – С. 30 – 40.
11. Демченко М.В. Напрями підвищення ефективності діяльності страхових компаній у сфері накопичувального та пенсійного страхування / М.В. Демченко // Соціально – економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015. – №3(113). – С. 80 – 85.
12. Довгань Ж.М. Підвищення ефективності діяльності банківських установ / Ж.М. Довгань // Світ фінансів. – 2018. – Вип.3(56). – С.92-103.
13. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України: монографія / за ред. Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 279 с.
14. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>.
15. Звіт про фінансову стабільність за червень 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96887766>.
16. Звітність АЦПО Центр персоніфікованого обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://acpo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1147&Itemid=392.
17. Карчева Г.Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України [Електронний ресурс] / Г.Т. Карчева. – Режим доступу: http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/781/1/Karcheva_Efficiency_of_functioning.pdf.
18. Карчева І. Я. Економічна ефективність інноваційної діяльності банків [Електронний ресурс] / І.Я. Карчева. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2016/dis_karcheva.pdf.
19. Касьян Л.Е. Взаємозв'язок ефективності та результативності в управлінні підприємствами / Л.Е. Касьян // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – №3(1). – С. 42 – 45.

20. Кишакевич Б.Ю. Ефективність діяльності банків: економічна сутність та методи оцінювання [Електронний ресурс] / Б.Ю. Кишакевич. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/22-2016/45.pdf>.
21. Коваленко В.В. Забезпечення ефективності діяльності банків України в умовах фінансової нестабільності / В.В.Коваленко // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип.1. – С.357-361.
22. Коваленко В.В. Ефективність банківської системи в умовах глобальної конкуренції [Електронний ресурс] / В.В.Коваленко, О.Г.Коренева. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/147038408.pdf>.
23. Коваленко В.В. Оцінка ефективності функціонування банківської системи в умовах поглиблення глобалізаційних процесів [Електронний ресурс] / В.В.Коваленко, Я.В.Вербицька. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=953>.
24. Кривенцова А.М. Шляхи підвищення ефективності управління фінансовим станом страхових компаній України / А.М. Кривенцова // Проблеми системного підходу в економіці. – 2017. – №6 (62) – С.98-103.
25. Легостаєва О.О. Вдосконалення методики аналізу доходів банку та його прибутковості / О.О.Легостаєва // Молодий вчений. – 2014. – № 12 (15). – С.191-194.
26. Леонов С. Ефективність банківського бізнесу в Україні: стохастичний фронтірний аналіз / С. Леонов, Т. Васильєва, А. Буряк // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 6. – С. 19-25.
27. Макроекономічні показники [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/statistic/macro-indicators>.
28. Мандріка А. Ю. Теоретичний аналіз методів оцінки ефективності функціонування економічних систем / А. Ю. Мандріка // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. – 2017. – № 22. – С.128-149.
29. Меліхова Т.О. Удосконалення методів визначення економічної ефективності господарської діяльності підприємства / Т.О.Меліхова // Інвестиції: практика та досвід.– 2018. – №4. – С.66-71.

- 30.Методологія рейтингової оцінки комерційного банку рейтингового агентства «ІВІ – Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukbs.org.ua/files/metod_123.pdf.
- 31.Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність» / Т. С. Морщенок // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 1. – С. 7 – 13.
- 32.Навольська Н.В. Теоретичні аспекти управління економічною ефективністю діяльності підприємств та вибору показників її оцінки / Н.В.Навольська // Економіка і суспільство. – 2018. – №18. – С.474-480.
- 33.Нетудихата К.Л. Рейтингове оцінювання діяльності банківських установ (на прикладі середніх банків України) / К.Л. Нетудихата / Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії // – 2016. – Вип. 2-2 (08)– С.94-99.
- 34.Огляд ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>.
- 35.Організаційно-економічні засади підвищення ефективності функціонування цукробурякового підкомплексу АПК.: монографія / за ред. М. К. Пархомця. — Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 260с.
- 36.Петков О.І. Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності підприємств харчової галузі України / О.І. Петков // Економіка і управління національним господарством. – 2019. – Вип.42– С.35-39.
- 37.Погореленко Н.П. Перегляд функціоналу державних банків в системі забезпечення фінансової стабільності банківської системи України / Н.П. Погореленко / Вісник Харківського національного університету ім.В. Н. Каразіна. – 2018. – №95. – С. 30 – 39.
- 38.Погорелов С.М. Дослідження шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства / С.М. Погорелов // Вісник НТУ «ХПІ». – 2015. – № 26. – С.76-82.
- 39.Погорелова Т.В. До питання статистичного оцінювання ефективності банківської системи України / Т.В. Погорелова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип.4 (47). – С.73-79.

40. Показники банківської системи [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
41. Прасолова С.П. Ефективність банківської системи України : актуальні аспекти її регулювання [Електронний ресурс] / С.П.Прасолова. – Режим доступу : <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/1376/1/%D0%A7%D0%B0%D1D1%97%2012.pdf>.
42. Радченко Н. Г. Методичні підходи до оцінки ефективності депозитної політики банку / Н. Г. Радченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2014. – № 3. – С. 161-166.
43. Ринок небанківських фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1191>.
44. Річний звіт Укргазбанку за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/ugb_zvit_2016.pdf.
45. Річний звіт Укргазбанку за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ukrgasbank.com/upload/file/richniy_zvit_2018.pdf.
46. Сідор Н.В. Формування і використання прибутку комерційного банку / Н.В. Сідор // Вісник Черкаського університету. – 2015. – №12(345). – С. 121 – 127.
47. Смагін В. Л. Формування та розвиток фінансового ринку в умовах трансформації економіки : [монографія] / В. Л. Смагін. – Київ : КНЕУ, 2008. – 232 с.
48. Стороженко О.О. Оцінка стану фінансової стійкості банку як одного з основних показників ефективності його діяльності / О.О. Стороженко, Кухарук Н.С. // Вісник Університету банківської справи НБУ.– 2013. – №3(18). – С.159-163.
49. Стукан Т.М. Теоретичні аспекти дослідження питань ефективності діяльності аграрних підприємств / Т.М. Стукан // Національна економіка. – 2016. – №5. – С.115-120.

50. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf.
51. Хайлук С.О. Особливості вибору методу оцінки ефективності банківської діяльності [Електронний ресурс] / С.О. Хайлук, С.М.Новак. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=279>.
52. Хайлук С.О. Оцінка ефективності діяльності банків: порівняльний аналіз методів та моделей [Електронний ресурс] / С.О. Хайлук // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2010 – № 8 (1). – С.112-118.
53. Хайлук С.О. Урахування суджень експертів при оцінці ефективності банків нечітким методом аналізу середовища функціонування [Електронний ресурс] / С.О. Хайлук. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20141\(105\)/sep20141\(105\)_579_KhaylukSO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20141(105)/sep20141(105)_579_KhaylukSO.pdf).
54. Чаплига В.В. Зовнішня оцінка ефективності діяльності банків з урахуванням ризику / В.В.Чаплига // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22 (2). – С. 281 - 288.
55. Чаплига В.В. Методи оцінювання ефективності банків з урахуванням ризику [Електронний ресурс] / Чаплига В.В. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20131\(99\)/sep20131\(99\)_361_ChaplyhaVV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20131(99)/sep20131(99)_361_ChaplyhaVV.pdf).
56. Череп А.В. Ефективність як економічна категорія [Електронний ресурс] / А.В. Череп. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_26.
57. Чучук Ю.В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності [Електронний ресурс] / Ю.В.Чучук. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2765>.
58. Шараєвський Д.В. Ефективність діяльності банківської системи як запорука сталого економічного розвитку / Д.В.Шараєвський // Економіка та держава. – 2011. – №7. – С.83-85.
59. Шльончак В. В. Ефективність кредитно-інвестиційної діяльності банків в умовах нестабільності банківської системи України [Електронний ресурс]

/ В.В.Шльончак. – Режим доступу: http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1854/1/shlonchak_efficiency_of_lending.pdf.

60.Шляга О. В. Ефективність господарської діяльності: сутність та підходи / О. В. Шляга // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 1. – С. 43-48.

61.Ярославський А.О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект / А.О.Ярославський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип 20 (3). – С.174-177.

62.EY FinTech Adoption Index 2017. The rapid emergence of FinTech [Electronic resource]. – Access mode : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fintech-adoption-index-2017/\\$FILE/eyfintech-adoption-index-2017.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fintech-adoption-index-2017/$FILE/eyfintech-adoption-index-2017.pdf).

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники, що характеризують ефективність діяльності банку*

Показник	Формула	Економічний зміст	Оптимальне значення
Показники ефективності роботи банку			
Рентабельність активів	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Чисті активи}) * 100$	Використовується для оцінки діяльності управління банку, оскільки характеризує здатність менеджменту ефективно управляти активами банку	1% і більше
Рентабельність капіталу	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал}) * 100$	Коефіцієнт характеризує ефективність використання банком власного капіталу.	15% і більше
Показники ефективності використання ресурсів банку			
Загальна доходність активів	$(\text{Загальні доходи} / \text{Чисті активи}) * 100$	Показник характеризує рівень доходу, який припадає на одиницю активів, які використовує банк.	12% і більше
Чиста процентна маржа	$(\text{Чистий процентний дохід} / \text{Чисті активи}) * 100$	Показник характеризує можливість банку отримувати дохід, а саме диференціальний процентний дохід, у відсотках до чистих активів	4,5% і більше
Чистий спред	$(\text{Процентний дохід} / \text{доходні активи}) * 100 - (\text{Процентні витрати} / \text{Платні зобов'язання}) * 100$	Коефіцієнт дозволяє оцінити відсотковий розподіл, тобто абсолютну відсоткову різницю між вартістю залучених пасивів і доходністю розміщення активів – різницю між двома цінами на ресурси без співвідношення об'ємів.	1,25% і більше
Показники ефективності роботи банку (структури доходів та витрат)			
Коефіцієнт ефективності діяльності банку	$(\text{Загальні доходи} / \text{Загальні витрати}) * 100$	Кількісний відносний показник, який дозволяє визначити величину ефекту на одиницю затрат	120% і більше

Продовження дод. А

відношення суми чистого процентного і чистого комісійного доходів до операційного прибутку	$((\text{Чистий процентний дохід} + \text{Чистий комісійний дохід}) / \text{Операційний прибуток}) * 100$	Величина коефіцієнта показує, яку частину в операційному прибутку банку займають доходи сформовані за рахунок процентної маржі і комісій, що отримані від клієнтів.	80% і більше
відношення адміністративно-господарських витрат (АГВ) до операційного прибутку	$(\text{АГВ} / \text{Операційний прибуток}) * 100$	Показник дозволяє визначити, яка доля операційного прибутку банку припадає на витрати, пов'язані з його господарською діяльністю. Чим нижче значення показника, тим вище рівень управління затратами банку.	Не більше 70%
відношення адміністративно-господарських витрат до загальних витрат.	$(\text{АГВ} / \text{Загальні витрати}) * 100$	Коефіцієнт визначає, яку долю в витратах банку займають видатки на утримання його адміністрації	Не більше 35%
Показники ефективності використання персоналу			
відношення прибутку до формування резервів та оподаткування до витрат на утримання персоналу	$(\text{Прибуток до формування резервів та оподаткування} / \text{витрати на утримання персоналу}) * 100$	Показник визначає окупність витрат на утримання персоналу і дозволяє оцінити результат кадрових рішень	100% і більше
відношення витрат на утримання персоналу до чистих активів	$(\text{Витрати на утримання персоналу} / \text{Чисті активи}) * 100$	Показник показує долю витрат на утримання персоналу в чистих активах банку.	Не більше 2%
Показники надійності банку			
Миттєва ліквідність	$(\text{Високоліквідні активи} / \text{онкольні зобов'язання}) * 100$	Показує, наскільки активно банк використовує кошти клієнтів в якості власних кредитних ресурсів, в якій мірі клієнти можуть претендувати на отримання відсотків по залишках на розрахункових поточних рахунках, в якій мірі їх платіжні доручення забезпечені можливостями банку швидко здійснити платежі.	20% і більше

Продовження дод. А

Доля власного капіталу в активах	(Власний капітал / Чисті активи)*100	Відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, характеризує рівень залежності банку від зовнішніх джерел фінансування	12% і більше
Відношення кредитного портфелю до зобов'язань банку	(Кредитний портфель / Зобов'язання)*100	Характеризує ризикованість кредитної політики банку.	в межах 70%-100%
Показники якості структури балансу банку			
Доля доходних активів в чистих активах	(Доходні активи / Чисті активи) *100	Коефіцієнт характеризує питому вагу доходуутворюючих активів у складі активів банку, тобто ефективність використання активів.	в межах 70% - 80%
Доля основних засобів і нематеріальних активів в чистих активах	((Основні засоби + нематеріальні активи) / Чисті активи)*100	Показник відображає об'єм коштів, вкладених в основні та нематеріальні засоби, котрі не здатні приносити доход банку.	не більше 10%
Доля високоліквідних активів в чистих активах	(Високоліквідні активи / Чисті активи)*100	Показує долю активів банку, яка припадає на його високоліквідні активи.	15% і більше
Доля вкладів фізичних осіб в пасивах	(Вклади фізичних осіб / Пасиви)*100	Характеризує залежність банку від ресурсів фізичних осіб та ступінь можливості набуття банком статусу „спеціалізованого ощадного”	Не більше 50%
Показники якості активів банку			
Відношення резервів по кредитним операціям до кредитного портфелю	(Резерви по кредитним операціям / Кредитний портфель)*100	характеризує ступінь формування резервів під очікувані втрати по кредитним операціям банку	в межах 2% - 8%
Доля негативно класифікованих активів в чистих активах	(Негативно класифіковані активи / Чисті активи)*100	показує питому вагу прострочених позик, сумнівної дебіторської заборгованості та інших сумнівних вкладень банку в його активах та характеризує ефективність проведення активних операцій банку.	Не більше 25%

*Примітка: складено автором на основі джерел [30]

Показники ефективності депозитної діяльності фінансової установи*

Показник	Методика розрахунку
Критерій максимізації прибутковості активів, %	$((\text{Прибутки} - \text{Витрати}) / \text{Активи}) * 100$
Коефіцієнт миттєвої ліквідності, %	$(\text{Ліквідні активи} / \text{Зобов'язання до запитання}) * 100$
Генеральний коефіцієнт надійності, %	$(\text{Власний капітал} / \text{Робочі активи}) * 100$
Рівень надійності капіталу в пасивах банку, %	$(\text{Власний капітал} / \text{Сукупні зобов'язання}) * 100$
Частка власного капіталу, сформована за рахунок прибутку, %	$((\text{Власний капітал} - \text{Статутний капітал}) / \text{Власний капітал}) * 100$
Ефективність використання банком залучених ресурсів, %	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Сукупні зобов'язання}) * 100$
Ефективність операцій банку, %	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Робочі активи}) * 100$
Коефіцієнт використання депозитів, %	$(\text{Ліквідні активи} / \text{Сукупні зобов'язання}) * 100$
Коефіцієнт ефективності депозитної політики, %	$((\text{ПД} - \text{ПВ}) + (\text{КД} - \text{КВ}) - \text{Дн} - \text{Р}) / (\text{П} - \text{К} - \text{Анр}) * 100$, де ПД – процентні доходи, ПВ – процентні витрати, КД – комісійні доходи, КВ – комісійні витрати, Дн – дивіденди нараховані, Р – нараховані резерви по активних операціях, П – пасиви, К – капітал, Анр – неробочі активи

*Примітка: складено автором на основі джерел [59]

Показники ефективності кредитної діяльності фінансової установи*

Показник	Методика розрахунку
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	(Процентні доходи / Кредитний портфель)*100
Ризик кредитного портфеля(РКП), %	(Резерв за кредитними операціями / Кредитний портфель)*100
Ефективність кредитного портфеля,%	(Відношення процентних доходів до обсягу кредитного портфеля / Відношення величини ризику до обсягу кредитного портфеля)*100

*Примітка: складено автором на основі джерел [3, 6]

**Динаміка основних фінансових показників діяльності фінансових установ
України за 2014 – 2018 рр., млн. грн***

	Банки	Страхові компанії	Кредитні установи	Недерж. пенсійні фонди	Ломбарди	Фін. компанії	Усього
Активи							
2014	1316717,9	70261,2	2338,7	2469,2	1710,3	51264,8	1444762,1
2015	1252570,4	60729,1	2064,3	1980,0	2218,6	71120,0	1390682,4
2016	1258643,6	56075,6	2032,5	2138,7	3317,7	97332,0	1419540,1
2017	1867662,5	57381,0	2169,8	2465,6	3763,7	107533,9	2040976,5
2018	1911092,8	63493,3	2218,4	2745,2	3721,3	125322,3	2108593,3
Темп приросту з 2014 р.	45,1	-9,6	-5,1	11,2	117,6	144,5	45,9
Капітал							
2014	148062,6	15120,9	1048,7	5,9	970,4	15213,4	165208,5
2015	94913,9	14474,8	1040,9	6,5	1100,2	20196,1	111536,3
2016	116434,4	12661,6	1044,4	6,5	1481,6	22754,5	131628,5
2017	157363,5	12831,3	1062,5	6,3	1648,5	26260,1	172912,2
2018	146431,4	27083,9	1048,7	6,4	1867,2	23863,6	176437,6
Темп приросту з 2014 р.	-1,1	79,1	0,0	8,0	92,4	56,9	6,8
Прибуток**							
2014	-50278,5	3215,1	-10,1	673,6	118,9	-	-46281,0
2015	-77935,2	-452,7	-28,1	99,9	210,2	-	-78105,9
2016	-195658,4	-3637,5	76,7	277,7	171,8	-	-198769,7
2017	-28102,6	234,8	117,9	554,1	181,4	-	-27014,4
2018	16466,6	252,0	113,8	744,2	96,2	-	17672,8
Темп приросту з 2014 р.	132,8	-92,2	1227,0	10,5	-19,1	-	138,2
Доходи**							
2014	103149,9	41410,2	692,1	1266,0	1996,6	-	148514,8
2015	73898,1	51829,4	633,4	872,2	2500,9	-	129734,0
2016	60014,9	41216,6	715,6	1080,5	3217,1	-	106244,7
2017	99270,1	40867,9	739,1	1455,5	3358,7	-	145691,3

Продовження дод. Г

2018	127576,5	49579,6	798,5	1767,7	3450,5	-	183172,9
Темп приросту, з 2014 р.	23,7	19,7	15,4	39,6	72,8	-	23,3
Витрати						-	
2014	154987,9	37365,8	621,1	592,4	1877,6	-	195444,9
2015	152345,8	51293,3	610,3	772,3	2290,7	-	207312,3
2016	255471,1	41635,0	618,3	802,8	3045,3	-	301572,5
2017	123691,5	42739,3	659,6	901,4	3177,3	-	171169,1
2018	106320,7	51594,4	747,5	1023,5	3354,3	-	163040,3
Темп приросту, з 2014 р.	-31,4	38,1	20,3	72,8	78,6	-	-16,6

Примітки:

*складено автором на основі джерел [16, 34, 40]

**значення без урахування фінансових компаній (через відсутність офіційних даних)

**Динаміка основних показників ефективності діяльності окремих видів
фінансових установ України за 2014 – 2018 рр., %***

		2014	2015	2016	2017	2018
ROA	Банки	-0,20	-5,46	-12,60	-1,93	1,65
	Страхові компанії	4,58	-0,75	-6,49	0,41	0,40
	Кредитні установи	-0,43	-1,36	3,77	5,43	5,13
	Недержавні пенсійні фонди	27,28	5,05	12,98	22,47	27,11
	Ломбради	6,95	9,47	5,18	4,82	2,59
ROE	Банки	-0,14	-51,91	-116,74	-15,84	14,26
	Страхові компанії	21,26	-3,13	-28,73	1,83	0,93
	Кредитні установи	-0,96	-2,70	7,34	11,09	10,85
	Недержавні пенсійні фонди	11376,46	1531,03	4244,88	8741,13	11637,22
	Ломбради	12,26	19,11	11,60	11,00	5,15
ROI	Банки	-32,44	-51,16	-76,59	-22,72	15,49
	Страхові компанії	8,60	-0,88	-8,74	0,55	0,49
	Кредитні установи	-1,63	-4,60	12,40	17,87	15,23
	Недержавні пенсійні фонди	113,71	12,94	34,59	61,47	72,71
	Ломбради	6,33	9,18	5,64	5,71	2,87
КЕД	Банки	66,55	48,51	23,49	80,26	119,99
	Страхові компанії	110,82	101,05	99,00	95,62	96,09
	Кредитні установи	111,43	103,79	115,74	112,04	106,83
	Недержавні пенсійні фонди	213,71	112,94	134,59	161,47	172,71
	Ломбради	106,33	109,18	105,64	105,71	102,87

*Примітка: складено автором на основі джерел [16, 34, 40]

Динаміка основних макроекономічних показників та показників ефективності діяльності фінансових установ України за 2014 – 2018 рр.*

		2014	2015	2016	2017	2018
Облікова ставка	Значення, %	14	22	14	14,5	18
	Темп приросту, %	-	57,1	-36,4	3,6	24,1
ВВП	Значення, млн грн	1586915	1988544	2385367	2983882	3558706
	Темп приросту, %	-	25,3	20,0	25,1	19,3
Індекс споживчих цін	Значення, %	24,9	43,3	12,4	13,7	9,8
	Темп приросту, %	-	73,9	-71,4	10,5	-28,5
Рівень безробіття	Значення, %	9,3	9,1	9,3	9,5	8,8
	Темп приросту, %	-	-2,2	2,2	2,2	-7,4
ROA	Значення, %	-3,3	-5,9	-15,0	-1,4	0,9
	Темп приросту, %	-	-78,2	-154,0	90,7	163,8
ROE	Значення, %	-28,0	-70,0	-151,0	-15,6	10,0
	Темп приросту, %	-	-150,0	-115,6	89,7	164,1
КЕД	Значення, %	76,0	62,6	35,2	85,1	112,3
	Темп приросту, %	-	-17,6	-43,7	141,6	32,0

*Примітка: складено автором на основі джерел [16, 27, 34, 40]

Структура активів окремих видів фінансових установ України за 2014 – I півріччя 2019 рр.*

		2014	2015	2016	2017	2018	2019 **
Банки, у тому числі:	Обсяг, млн грн	1316718	1252570	1258644	1867662	1911093	1891673
	Частка, %	94,5	94,9	95,2	96,6	96,4	89,78
Банки з державною часткою	Обсяг, млн грн	276402	342762	644457	1085619	1140891	1126454
	Частка у всіх банках, %	21,0	27,4	51,2	58,1	59,7	53,46
Банки іноземних банківських груп	Обсяг, млн грн	403185	435307	425427	546199	544583	536762
	Частка у всіх банках, %	30,6	34,8	33,8	29,2	28,5	25,47
Банки з приватним капіталом	Обсяг, млн грн	637130	442266	157654	208397	225848	228457
	Частка у всіх банках, %	48,4	35,3	12,5	11,2	11,8	10,84
Страхові компанії	Обсяг, млн грн	70261	60729	56076	57381	63493	65265
	Частка, %	5,0	4,6	4,2	3,0	3,2	3,1
Кредитні установи	Обсяг, млн грн	2339	2064	2032	2170	2218	2369
	Частка, %	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Недержавні пенсійні фонди	Обсяг, млн грн	2469	1980	2139	2466	2745	2893
	Частка, %	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Ломбради	Обсяг, млн грн	1710	2219	3318	3764	3721	3 924
	Частка, %	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Фінансові компанії	Обсяг, млн грн	51265	71120	97332	107534	125322	140915
	Частка, %	3,7	5,4	7,4	5,6	6,3	6,7
Усього	Обсяг, млн грн	1393497	1319562	1322208	1933443	1983271	2107040
	Частка, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Примітка:

*складено автором на основі джерел [34, 40]

** станом на 0107.2019 р.

Додаток И

**Динаміка основних показників діяльності, показників ефективності
кредитної та процентної діяльності банків України за 2014 – I півріччя
2019 рр.**

Таблиця И.1

Динаміка основних показників діяльності у розрізі груп банків України за
2014– I півріччя 2019 рр., млн. грн*

Показник, млн грн	Банки	2014	2015	2016	2017	2018	2019**
Чистий прибуток	Банки з державною часткою	-21 333	-26 166	-164 676	-21 938	13 561	19559
	Банки іноземних банківських груп	-8 682	-42 259	-29 525	-5 960	3 973	9 023
	Банки з приватним капіталом	-21 365	-3 465	-38 565	-205	4 102	2 455
	Усього	-51 379	-71 891	-232 766	-28 103	21 726	31037
Власний капітал	Банки з державною часткою	38 226	8 847	37 452	76 087	64 445	70477
	Банки іноземних банківських груп	45 814	32 575	56 006	57 653	60 679	63864
	Банки з приватним капіталом	64 023	52 248	21 807	23 643	30 103	32203
	Усього	148 063	94 914	116 434	157 364	146 431	166544
Активи	Банки з державною часткою	276 402	342 762	644 457	1085618	1140891	1126454
	Банки іноземних банківських груп	403 185	435 307	425 427	546 200	544 584	418453
	Банки з приватним капіталом	637 130	442 266	157 654	208 397	225 848	228457
	Усього	1316718	125257 0	1258644	1867663	1 911 093	1891673

Примітка:

*складено автором на основі джерел [40]

** станом на 01.07.2019 р.

Таблиця И.2

Динаміка показників, що характеризують процентну ефективність банків
України за 2014 – 2018 рр., тис. грн*

Показники, тис.грн	2014	2015	2016	2017	2018
Чисті активи банківського сектору, з них:	1316717870	1317108913	1258643603	1347876648	1368223954
банків з державною часткою	276 402 407	342 762 308	644 456 654	732 970 229	744 686 379
банків іноземних банківських груп	403 185 397	435 306 558	425 427 159	414 223 160	414 116 976
банків з приватним капіталом	637 130 066	442 265 727	157 654 132	200 683 259	201 960 655
Процентні витрати банківського сектору, з них:	96 964 492	96 774 319	90 938 925	72 034 569	67 744 182
банків з державною часткою	17 569 055	26 142 999	58 191 950	46 632 367	42 894 469
банків іноземних банківських груп	19 683 906	26 056 486	20 701 486	15 105 647	14 852 117
банків з приватним капіталом	59 711 531	42 024 060	10 754 213	10 296 555	10 012 237
Процентні доходи банківського сектору, з них:	154096530	140 644 697	138 958 881	126 875 812	140 913 046
банків з державною часткою	29 638 929	35 210 746	71 759 769	62 762 489	70 601 043
банків іноземних банківських груп	43 349 012	48 229 850	46 426 158	42 616 470	47 681 912
банків з приватним капіталом	81 108 589	53 556 528	17 276 180	21 496 853	22 576 077
Платні зобов'язання банківського сектору, з них:	987858676	974746464	983443348	1018975004	1037325571
банків з державною часткою	171 957 330	238 357 111	494 768 728	536 672 311	548 341 930
банків іноземних банківських груп	303 192 850	354 809 178	342 170 742	325 274 800	319 951 138
банків з приватним капіталом	512 708 496	354 875 877	122 127 804	157 027 893	157 757 415

Продовження табл. II.2

Чистий процентний дохід банківського сектору, з нього:	57 132 038	43 870 377	48 019 955	54 841 243	73 168 863
банків з державною часткою	12 069 874	9 067 747	13 567 819	16 130 121	27 706 575
банків іноземних банківських груп	23 665 106	22 173 364	25 724 672	27 510 823	32 829 795
банків з приватним капіталом	21 397 058	11 532 468	6 521 967	11 200 298	12 563 840
Доходні активи банківського сектору, з них:	1076661575	1021011197	985162464	1072761151	1200825061
банків з державною часткою	233 175 478	298 851 688	507983448	644 599 245	662 164 554
банків іноземних банківських груп	325 898 271	343 875 340	325514329	357 161 818	357 328 659
банків з приватним капіталом	517 587 826	353 111 895	126516623	174 098 956	174 023 678

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Таблиця II.3

Динаміка показників, що характеризують ефективність кредитної діяльності банків України за 2014 – 2018 рр.*

Показники		2014	2015	2016	2017	2018
Процентні доходи, млн. грн	Банківський сектор	154 097	140 645	138 959	126 876	140 913
	Банки з державною часткою	29 639	35 211	71 760	49 679	70 601
	Банки з іноземним капіталом	43 349	48 230	46 426	42 616	47 682
	Банки з приватним капіталом	81 109	53 557	17 276	21 497	22 576
Кредитний портфель, млн. грн	Банківський сектор	1 316 396	779 403	618 649	679 254	708 227
	Банки з державною часткою	136 298	163 320	220 592	254 034	274 261
	Банки з іноземним капіталом	284 981	297 999	280 131	292 614	298 296

Продовження табл. ІІ.3

	Банки з приватним капіталом	473 840	301 566	101 812	132 606	130 224
Резерви, млн грн	Банківський сектор	-163 216	-313 473	-474 314	-519 786	-552 246
Ризик, %	Банківський сектор	12,40	40,22	76,67	76,52	77,98

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Динаміка показників, що характеризують ефективність депозитної діяльності банків України за 2014 – I півріччя 2019 рр., тис.грн*

	2014	2015	2016	2017	2018	2019**
Активи	1316717870	1252570443	1258643603	1867662537	1935188092	1891673308
Доходи	103149901	73898123	60014873	99270106	127576539	75663365
Витрати	154987946	152345784	255471070	123691454	106320675	42243800
Власний капітал	148062606	94913860	116434377	157363515	146431359	166543786
Зобов'язання	1168655263	1157656583	1142209225	1190551656	1221421479	1190789437
Прибуток	-50278503	-77935179	-195658445	-28102567	16466557	33419564
Ліквідні активи	147547370	152775290	172381519	81717802	82938176	99814439
Робочі активи	1278942888	1187085713	1221898903	1314304765	1330061723	1349769991

Примітка:

*складено автором на основі джерел [40]

** станом на 01.07.2019 р.

**Динаміка основних показників діяльності та ефективності АБ
«Укргазбанк» за 2014 – 2018 рр.**

Таблиця Л.1

Динаміка показників ефективності діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – 2018 рр., %*

Рік	ROA		ROE		КЕД	
	Значення	Абсолютна зміна, з 2014 р.	Значення	Абсолютна зміна, з 2014 р.	Значення	Абсолютна зміна, з 2014 р.
2014	-13,32	-	-204,21	-	63,05	-
2015	0,62	13,95	6,05	210,26	107,19	44,14
2016	0,54	13,86	5,45	209,66	103,80	40,76
2017	0,90	14,22	11,09	215,30	106,96	43,91
2018	0,93	14,25	13,31	217,52	109,86	46,81

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Таблиця Л.2

Динаміка показників діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – 2018 рр., тис.грн*

Рік	2014	2015	2016	2017	2018
Активи	20714713	41555340	53905933	69213227	92368868
Чисті активи	21027912	41555340	53905933	69348241	82363753
Чистий процентний дохід	1077536	726894	723848	2358280	3182386
Процентні доходи	2805330	3509441	5477423	6874919	8338290
Доходні активи	17349442	35040588	48308193	63575116	75280372
Платні зобов'язання	18936548	36695563	47641549	62739363	73678107
Процентні витрати	1727795	2782547	4753575	4516639	5155904
Доходи	4739054	4602767	7258380	8063150	9825953

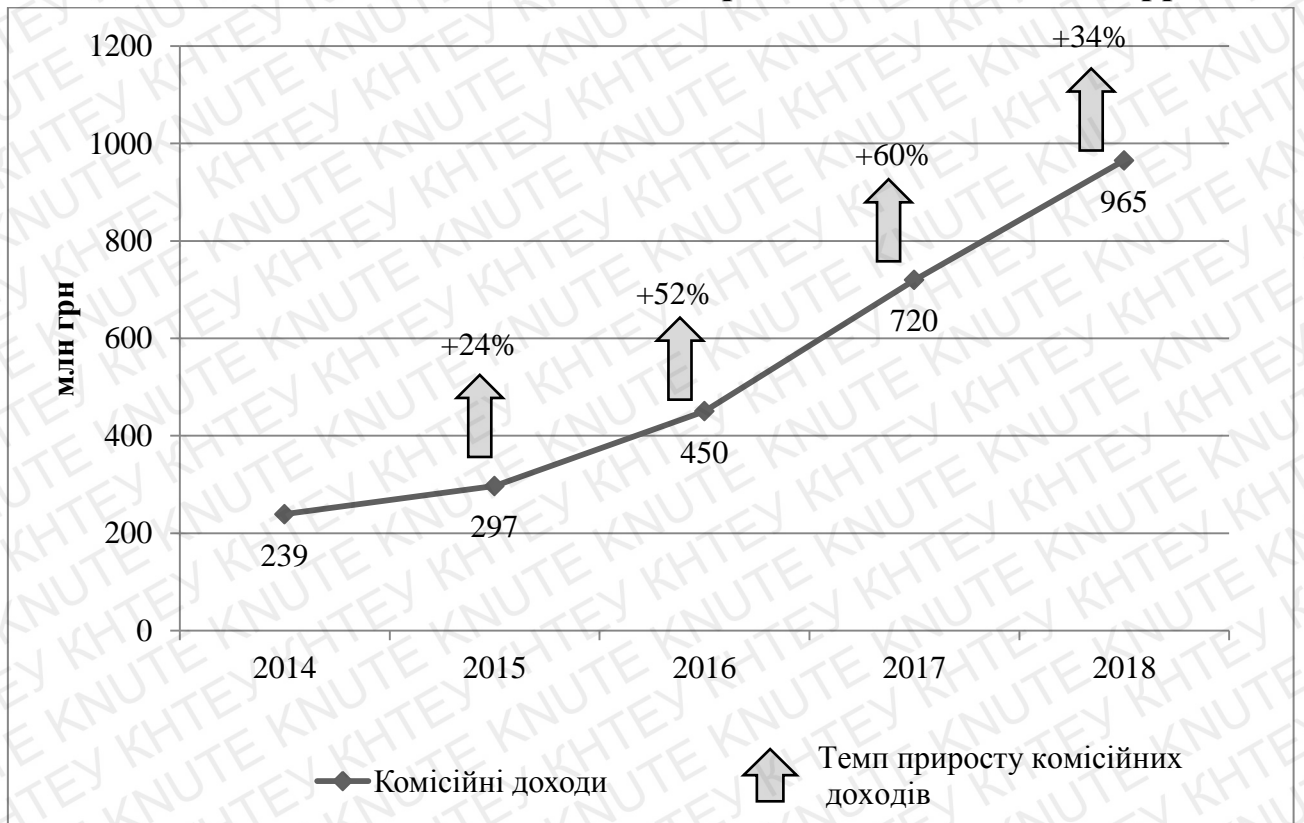
*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Динаміка показників АБ «Укргазбанк», необхідних для факторного аналізу за моделлю Дюпона за 2014 – 2018 рр.*

Рік		2014	2015	2016	2017	2018
Рентабельність капіталу, %	Значення	-204,21	6,05	5,45	11,09	13,31
	Абсолютна зміна, з 2014 р.	-	210,26	209,66	215,30	217,52
	Темп приросту, з 2014 р.	-	102,96	102,67	105,43	106,52
Дохідність активів, %	Значення	22,88	11,08	13,46	11,65	10,64
	Абсолютна зміна, з 2014 р.	-	-11,80	-9,41	-11,23	-12,24
	Темп приросту, з 2014 р.	-	-51,59	-41,14	-49,08	-53,50
Чиста маржа прибутку, %	Значення	-59,11	5,64	3,98	7,74	7,80
	Абсолютна зміна, з 2014 р.	-	64,75	63,09	66,84	66,90
	Темп приросту, з 2014 р.	-	109,54	106,74	113,09	113,19
Мультиплікатор капіталу	Значення	15,10	9,68	10,17	12,30	16,04
	Абсолютна зміна, з 2014 р.	-	-5,42	-4,93	-2,80	0,94
	Темп приросту, з 2014 р.	-	-35,90	-32,62	-18,53	6,25

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Динаміка комісійних доходів АБ «Укргазбанк» за 2014 – 2018 рр.*

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]

Динаміка показників, що характеризують ефективність депозитної діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – I півріччя 2019 рр., тис. грн*

Показник, тис. грн	2014	2015	2016	2017	2018	2019**
Активи	20714713	41555340	53905933	69213227	92368868	94035605
Чисті активи	21027912	41555340	53905933	69348241	82363753	83990105
Прибуток	-2777694	308687	265880	524397	881722	315708
Витрати	7516748	4294080	6992500	7538753	8944231	241511
Власний капітал	1371698	4292646	5297906	5625310	5756889	6031645
Ліквідні активи	1964776	3967980	2482132	2395043	3623952	5724323
Чистий прибуток	-2801124	259672	288995	623791	766109	275985
Залучені ресурси	18936548	36695563	47641549	62734968	73678107	73903777
Зобов'язання	19343015	37262694	48608027	63587914	76606864	77958560

Примітка:

*складено автором на основі джерел [40, 42]

** станом на 01.07.2019 р.

Динаміка показників, що характеризують ефективність кредитної діяльності АБ «Укргазбанк» за 2014 – I півріччя 2019 рр., млн.грн*

Рік	Кредитний портфель	Зобов'язання	Процентні доходи	Чисті активи
2014	10837	19343	2805	21028
2015	23628	37263	3509	41555
2016	26874	48608	5477	53906
2017	37829	63588	6875	69348
2018	52473	76607	8338	82364
2019**	50623	77773	4908	83990

Примітка:

* складено автором на основі джерел [40]

** станом на 01.07.2019

Показники ефективності, необхідні для розрахунку інтегрального показника ефективності діяльності за 2015-2018 рр.*

	ROA, %	ROE, %	Ео, %	Чисті активи, тис. грн	Чистий процентний дохід, тис. грн	Чистий комісійний дохід, тис. грн	Торговий результат, тис. грн	Адміністративні витрати, тис. грн
2015	0,62	6,05	3,28	41555340	726894	219616	1354974	938256
2016	0,54	5,45	-0,92	53905933	723848	342720	533929	2095410
2017	0,90	11,09	1,71	69348241	2358280	551700	230235	1956736
2018	0,93	13,31	1,99	82363753	3182386	760891	165760	2473838
Сер. знач.	-2,07	-33,66	2,89	53640236	1613789	413149	769906	1705436
Середньоквадратичні відхилення	6,29	95,40	3,44	-	-	-	-	-

*Примітка: складено автором на основі джерел [40]